Sayginlik Kardeslik
SOSYALLESME DERNEGI

İNTİKAM, BASKI VE KORKU:
ESAD'IN YERİNDEN EDİLMİŞ SURİYELİLERE VERDİĞİ VAATLERİN ARDINDAKİ GERÇEKLER

REJİMİN ELİNDE TUTTUĞU BÖLGEYE DÖNEN SURİYELİLERİN GÜVENLİĞİ, YAŞAM KOŞULLARI VE STATÜSÜ

Sayginlik Kardeslik
SOSYALLESME DERNEGI

Suriye Vatandaşlık Onuru Derneği (Syrian Association for Citizens' Dignity), Suriye halkının yine Suriye halkı için oluşturduğu bir harekettir. Hiçbir siyasi ilişkisi veya işbirliği yoktur. Politika tavsiyesi, savunuculuk ve diyalog yoluyla dernek, Suriyeli mültecilerin ve Ülke İçinde Yerinden Olmuş Kişilerin (ÜİYOK) seslerini duyurmaları amacıyla görüşlerini ve endişelerini seslendirerek haklarını iyileştirmek ve güvence altına almak için çalışıyor. Kişilerin toplumsal sınıf, cinsiyet veya dini inanışlarına bakmaksızın ülke nüfusunun tüm çeşitliliğini bünyesinde barındırır.

Erken veya zorla geri dönüşe karşı savaş verir. Yerinden edilmiş Suriyeli vatandaşlarının haklarının tanınmasına dayanan onurlu bir dönüş hareketinin, çatışmayı sona erdirmek ve Suriye'nin iyileşmesine yardımcı olmak noktasında atılan her türlü adımın merkezi olduğunu düşünüyor.

INDEX

YÖNETİCİ ÖZETİ 01

ÖNEMLİ BULGULAR 03

YÖNTEM 05

Terminoloji 05

Örneklem Tanımı Yaklaşımı 06

GÜVENLİK 09

Güvende Hissetme 10

Keyfi Gözaltı ve Zorla Kaybolma Tehlikesi 13

YAŞAM KOŞULLARI VE GENEL HAKLAR 15

Barınma Sorunları 16

Var olmayan Hizmetlere İlişkin Ödemeler 18

Barınma Sorunları 20

Kamu Hizmeti Gerçekliğinin Değerlendirilmesi 22

Hukuk Kurallarının Yok Sayılması ve Yaygın Yolsuzluk 24

Önceki İşin Kaybedilmesi 27

Bölge Sakinleri ve Geri Dönenlere Uygulanan Taciz 28

Özgürlük ve Vatandaşların Haklarındaki Eksiklikler 29

BÖLGEDEN AYRILMA İLE İLGİLİ NİYET VE GÖRÜŞLER 31

Rejim Kontrolündeki Bölgelerden Ayrılma İsteği 32

Ayrılmaya Teşvik Eden Unsurlar 33

Diğer Geri Döneceklere Tavsiyeler 33

ÖNERİLER 35

LIST OF FIGURES

Şekil 1. Görüşülen kişilerin ikamet durumu 06
Şekil 2. Bölge tipi (rejim kontrol derecesi) 07
Şekil 3. Rejimin elinde tuttuğu bölgeye göre güvenlik algıları 10
Şekil 4. Geri dönenler ile uzun süreli ikamet edenler arasındaki güvenlik algıları 10
Şekil 5. Keyfi tutuklamaların yaygınlığı 13
Şekil 6. Affedilme ve uzlaşma durumuna göre tutuklular 13
Şekil 7. Rejim kontrol derecesine göre rejim tarafından kontrol edilen bölgelere taşınmaya zorlama 16
Şekil 8. Şehre göre rejim tarafından kontrol edilen bölgelere taşınmaya zorlama 16
Şekil 9. Barınma sorunu tipi 17
Şekil 10. Rejim kontrol derecesine göre barınma sorunu tipi 17
Şekil 11. Var olmayan hizmetlere ilişkin yaptırılan zorunlu ödemeler 18
Şekil 12. Şehre göre var olmayan hizmetlere ilişkin yaptırılan zorunlu ödemeler 18
Şekil 13. İkamet durumuna göre önceki işin kaybedilmesi 27
Şekil 14. İş değişikliğinin nedenleri 27
Şekil 15. Fırsatınız olsaydı ayrılmayı düşünür müydünüz 32
Şekil 16. Halihazırda ikamet edilen şehre göre gitmek istenilen yer 32
Şekil 17. Tüm görüşülen kişiler tarafından gitmek istenilen yer 33
Şekil 18. Rejim kontrolündeki bölgelerden ayrılmaya teşvik eden unsurlar 33
Şekil 19. Diğer geri döneceklere tavsiyede bulunan vatandaşlar 34

ÖNETİCİ ÖZETİ

Sekiz yıl süren Suriye'deki iç savaşta, ülke nüfusunun yarısından fazlasına tekabül eden yaklaşık 13 milyon insan yurtlarından edildi. Bu rakamın 6 milyon kadarı ülke içinde yerinden edilmiş olup, geri kalanlar Türkiye, Ürdün, Lübnan, Avrupa ve diğer ülkelerde mülteci olarak hayatlarını sürdürüyor. Bu son dönemlerde eşi görülmemiş bir ölçekte gerçekleşen yer değiştirme olayıdır. Çatışmaya yönelik tüm siyasi çözümler, yerinden edilmiş Suriyelilerin gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüşlerinin koşulları siyasi bir anlaşma ile güvence altına alınıncaya kadar zorla geri gönderilmekten (tehlikeli koşullara geri dönmeye zorlanmaktan) korunma mekanizmalarını içermelidir ve haklarına saygı duyulacağını garanti eden ve gözeten sağlam bir uluslararası mekanizma devreye konulmalıdır.

Yerinden edilen Suriyelilerin büyük çoğunluğu giderek daha zor bir durumda yaşamlarını sürdürüyor. Suriye'de, korkunç yaşam koşulların, aşırı nüfus ve Beşşar Esad ve müttefikleri tarafından devam eden saldırılar nedeniyle acı içinde yaşıyorlar. Bu ayrım gözetmeyen cinayet, Şubat 2019'da Rusya ve Esad rejiminin önderlik ettiği son askeri saldırının başlangıcından bu yana İdlib ve Kuzey Hama'dan Türkiye sınırına kaçan 400.000'den fazla kişiyi yerinden etti. Saldırganların kasıtlı olarak büyük miktarda sivil altyapısını tahrip etmesinden kaynaklanan İdlib'deki sert yaşam koşullarına rağmen, rejimin elinde tuttuğu bölgelere doğru kaçan insanlarla ilgili hiç bir kayıtlı vaka meydana gelmemiştir. Aynı şekilde, Ürdün sınırındaki Rukban Kampında yaşayanlar halen kuşatma altında ve temel yiyecek ve ihtiyaç malzemeleri oldukça yetersiz. Ağustos 2019'da KAMPI ziyaret eden BM heyeti, kamptaki sert yaşam koşullarına rağmen rejimin elinde tuttuğu bölgelere geri dönmek isteyenlerin sayısının[1] azlığı karşısında şoke oldu.

Aynı zamanda, Lübnan'da mülteci olarak yaşayan Suriyeliler, temel hizmetlere erişim ve Suriye karşıtı duyarlılığın artması nedeniyle giderek daha sert bir durumla karşı karşıya yaşam mücadelelerini sürdürüyor. Türkiye, Suriyelilere rejimin elinde olan bölgelere geri dönme yönünde baskı yapmamakla birlikte, iç meseleler ve dış baskılar nedeniyle Türkiye'deki durum daha da kötüleşiyor, ancak Türkiye, gelecekte kuzeydoğu Suriye'de "en az bir milyon Suriyeli mülteci"nin[2-3] yaşayacağı bir potansiyel güvenli bölge oluşturmayı planlıyor.

Bazı Avrupa ülkelerinde yaşayan Suriyeli mülteciler de, yaşanan iç çatışmaya siyasi bir çözümün bulunması ya da bulunmaması veya mültecilerin güvenli ve onurlu geri dönüşü için gerekli asgari koşulların sağlam uluslararası garantiler altında sağlanması koşuluyla evlerine dönmeleri için baskı görüyor. Lübnan genel güvenlik başkanı kısa bir süre önce Suriye'de Esad'ın elinde olan bölgelere 200 bin[4] kadar Suriyeli mültecinin geri gönderildiğini belirtti. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) de dahil olmak üzere uluslararası kurumların bu alanların çoğuna erişimi kısıtlıdır veya erişimi yoktur; geri dönenlerin gelecekle ilgili kaderlerini takip edemiyor veya ülkenin rejim tarafından kontrol edilen bölgelerindeki güvenlik tehditlerini raporlayamıyorlar.

Esad rejimi, yerinden edilmiş Suriyelilerin büyük bir bölümünün evlerini ve mülklerini ayrımcı yasalar, yıkımlar ve yanlış "yeniden yapılanma" uygulamaları yoluyla tahliye

1. "BM Suriye'nin güneyindeki Rukban kampından tahliyeleri "kolaylaştırmaya hazır," Defense Post, 30 Ağustos 2019 https://thedefensepost.com/2019/08/30/syria-rukban-un-evacuation/
2. https://www.aa.com.tr/en/politics/turkey-to-sort-out-safe-zone-in-nsyria-soon-erdogan/1575647
3. https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-49719284
4. "200,000 Syrian refugees have returned from Lebanon since 2017," PressTV, 11 May 2019 https://www.presstv.com/Detail-Fr/2019/05/11/595659/Syrian-refugees-Lebanon-

etmelerine yönelik bir demografik değişim politikası uygulamaktadır. Rejim ve Rus müttefikleri, özellikle Avrupa Birliği'nden gelen uluslararası fonlar başta olmak üzere

Suriye'de "yeniden yapılanma" planlarını finanse etmek ve yerinden edilmiş insanların örgütlü bir şekilde yurtlarına geri dönüşü gerçekleşmeden önce, Suriye'nin demografik görünümüne yönelik çok yönlü bir çabayla yeni gerçeklikleri inşa etmek noktasında umutsuz hissediyorlar. Rejim ve Rus müttefikleri, bu amaca ulaşmak için, yerinden edilmiş kişilerin Esad'ın elinde olan bölgelere geri dönme özgürlüğüne sahip olduğuna, geri dönenlerin zulüm ve tacizden korunacağına ve mülklerini geri alacaklarına ve huzurlu bir yaşam sürmelerine izin verileceğine ilişkin yalan ve yanlış öyküler ön sürüyorlar. Bu raporun da ortaya koyduğu gibi, hiçbir şey gerçeklerden öteye geçemez.

Bu rapor ve bunun temelini oluşturan araştırma sırasında, Esad yönetiminin elinde tuttuğu bölgelere geri dönen insanlardan (çoğunlukla yeni yerleştirildikleri yerlerdeki şiddetli yaşam koşulları nedeniyle veya rejimin güvenli geri dönüş vaatlerine inandıkları için) ve önceden muhalif güçlerin kontrolü altında olan fakat daha sonra sözde uzlaşma anlaşmaları kapsamında rejim güçleri tarafından ele geçirilen bölgelerde kalan insanlardan tanık ifadeleri toplamak için benzeri görülmemiş bir çaba gösterilmiştir. Rapor, ülkelerine geri dönenlerin ve "uzlaşma anlaşmaları" kapsamındaki bölgelerde yaşayanların güvenlik durumlarının yanı sıra bu insanların temel hizmetlere erişimini, Esad'ın yönetiminde olan bölgelerdeki genel yaşam koşullarını ve daha önce yerinden edilmiş kişilerin geri dönüş süreci ve diğer sorunları hakkındaki görüşlerini belgeliyor.

Raporun, BMMYK da dahil olmak üzere hiçbir uluslararası kuruluşun Esad'ın kontrolü altındaki tüm bölgelere gerçek ve sansürsüz erişimi olmadığı için eşsiz bir değeri var. Geri dönenlerin güvenlik durumları ve karşı karşıya kaldığı tehditler ve bu bölgelerdeki genel yaşam koşulları hakkında sistematik bir şekilde bilgi toplamak neredeyse imkansızdır.

ÖNEMLİ BULGULAR

Bu araştırmanın ana sonucuna göre, yerinden edilmiş Suriyelilerin Esad yönetiminin elinde olan bölgelere geri dönmeleri güvenli değil. Rejimin elinde olan bölgelere geri dönenler ve burada yaşayan çoğu insan korku içinde hayatlarını sürdürüyor ve kendilerini aşırı derecede savunmasız ve güvensiz hissediyor. Bu bölgelerde Suriyelilere karşı insan hakları ihlalleri rejim güçleri, güvenlik ekipmanları, milis ve dış kuvvetler tarafından yaygın ve sistematik bir şekilde işlenmeye devam ediyor. Keyfi tutuklamalar, zorla çalıştırma, haraç ve temel hizmetlerin sağlanmaması[5], Suriyelilerin yaşadığı bu korkuyu ve geri dönenlerin bu kez temelli olarak evlerini tekrar terk etme noktasındaki isteklerini belirleyen ana faktörlerdir. Görüşülen kişilerin yaklaşık yüzde 60'ı (ve rejimin cebren ele geçirdiği bölgelerde yaşayanların yüzde 73'ü), bir fırsatın sunulması halinde, buradan ayrılmayı ciddi olarak düşüneceklerini belirtti. Geri dönenlerin büyük çoğunluğu, yerlerinden edilme konusunda çektikleri sıkıntılardan bağımsız olarak, aldıkları geri dönüş kararından dolayı pişman olduklarını iddia etmişlerdir; Yüzde 63'ü ise halen tekrar kaçmanın bir yolunu arıyor.
Birkaç faktör, bu kez "uzlaşma anlaşmaları" kapsamında geri dönen veya kalmaya karar verenler arasında yeni bir yer değiştirme dalgasını tetikliyor.

- **En yıkıcı istismar şekli ise, herhangi bir suç isnat edilmeden güvenlik güçleri tarafından ayrım gözetmeksizin yapılan tutuklamalar ve gözaltılardır.** Görüşme yapılanların dörtte birinden fazlası gözaltına alındı ya da aile bireyleri güvenlik güçleri tarafından keyfi bir şekilde tutuklandı. Görüşülenlerin yüzde 75'i son 18 ay içinde tutuklandı. Tutuklananların yüzde 70'inden fazlası serbest bırakılması için rüşvet ödemek zorunda kaldı. Dayak ve işkence, gözaltında yaygın olarak kullanılan uygulamalardır. Görüşülen kişilerin akrabaları bilinmeyen yerlere götürülmüş olup, daha sonra bu kişilerden hiçbir haber alınmamıştır.

- **Görüşülen kişilerin yaklaşık yüzde 68'i kendileri veya akrabaları güvenlik güçleri veya Esad'ın ordusu tarafından tutuklanmak üzere aranıyor.** Esad'ın silahlı güçlerinde zorunlu askerlik[6] yapmak, özellikle görüşme yapılan kişilerin yüzde 75'inin veya aile üyelerinin askere alınmak üzere arandığı "uzlaşma anlaşmaları" altında bütünleşmiş bölgelerde oldukça yaygın bir uygulama. Zorunlu olarak askere alınanlar kaçınılmaz bir şekilde neredeyse en tehlikeli cephelere gönderiliyor; özellikle genç erkeklerden oluşan bu savaşçılar savaş sırasında ya da ağır koşullar altında öldürülüyor. Güvenlik birimlerinin "Esad karşıtı" olmaları nedeniyle aradığı bu kişilerin çoğu, cebren orduya dahil ediliyor ve gözaltına alındıktan sonra doğrudan cepheye gönderiliyor ve bu kişilerden bir daha asla haber alınamıyor.

- **Görüşülen kişilerin üçte ikisi, özellikle "uzlaşma anlaşmaları" kapsamındaki bölgelerde bulunan kontrol noktalarındaki güvenlik güçlerinden ve çeşitli milislerden dolayı sürekli olarak tutuklanma veya taciz korkusuyla yaşadıklarını belirtti.** İnsanlar, durduruldukları yerde veya ailelerinden zorla para koparmak suretiyle keyfi olarak durduruluyor, taciz ediliyor, tehdit ediliyor ve tutuklanıyor. Milisler, hedef belirleme amacıyla, geri dönenleri ve "uzlaşma anlaşmaları"nı kabul edenleri tespit etme noktasında bir bilgi kaynağı ağına güveniyor.

5. "Suriye'nin Geri Dönen Mültecilerini Bekleyen Ölümcül Karşılama," Anchar Vohra, Dış Politika, 6 Şubat 2019, https://foreignpolicy.com/2019/02/06/a-deadly-welcome-awaits-syrias-returning-refugees/
6. https://medium.com/@SACD/reconciling-with-death-disappearance-and-fear-6e17fe2456aa

- **Rejim ve milislerin gasp ve yolsuzlukları geri dönenler için yaşamın her alanına nüfuz ediyor.** Görüşülen kişiler, belge elde etmek ya da ürünleri piyasaya sürmek gibi en sıradan faaliyetleri yapmak için rüşvet ödemek zorunda olduklarını bildirdi. Bu bölgelerdeki neredeyse tüm endüstriyel ve diğer ekonomik faaliyetler durdu, bu nedenle tarım sıklıkla tek gelir kaynağıdır. Rejim, geri dönenlerin mallarını rejim yanlısı tekelcilere satmaya zorlayan "uzlaşma anlaşmaları" kapsamında mal ve ürünlerin yerel alanların ötesine aktarılmasını yasaklayarak bu durumu istismar ediyor. Geri dönenlerin üçte ikisi eski gelir kaynaklarını kaybetti ve şimdi işsiz ya da aileleri için temel bir yaşam standardı sağlayamayan geçici işlerle uğraşıyorlar.

- **Rejimin "kentsel kalkınma yasaları" kapsamındaki alanlardan görüşülen kişilerin çoğu, ayrımcı yasalardan ve tahrip edilen bölgelere ilişkin kararnamelerden etkilendiklerini düşünmektedir.** Özellikle rejimin zorla kontrolünü ele geçirdiği bölgelerde, açık bir şekilde misilleme kabilinden mülklerini sistematik olarak reddediyorlar. Bu alanlara geri dönenler özellikle etkilenmekte, çünkü rejim yetkilileri, geri dönmelerinin temel nedenlerinden birinin, kayıp olmadığından emin olmak için mülklerini resmi olarak belgelemek olduğunu bilmektedir.

Bu araştırmada toplanan veriler, SACD'nin uzun süredir devam eden bir pozisyonunu destekleyen ampirik kanıtlar sunmaktadır: yerinden edilmiş Suriyelilerin geri dönüşlerinin zulüm, ayrımcılık ve taciz yapılmaması hakları, güvenlik ve onur hakları, kendi mülkiyet hakları ve yasalar çerçevesinde korunma hakları ile vatandaşlar ve insanoğlu olarak kendilerine garanti edilen özgürlükleri de dahil olmak üzere geri dönenlerin haklarını garanti altına alan kapsamlı bir politik çözüm olmaksızın mümkün değildir. Bu araştırma, yerinden edilmiş Suriyelilere yardımcı olmak için çalışan uluslararası ve bölgesel karar vericilere kötü niyetli politikaların, özellikle de Suriye rejiminin ve Rusya'nın zorunlu geri dönüş politikasını barındıran politikaların gerçek sonuçlarına dair eşsiz bir iç görü sağlamaktadır. Raporun bulguları, Suriyeli mültecilerin haklarını ve saygınlığını korumaya ve onları zorla sınır dışı edilmelerden korumak için yerlerinden edildikleri yerlerinde yeterli yaşam koşullarını sağlamaya ve kalıcı bir siyasi çözüm ve Suriye ve bölgedeki gerçek istikrarın sağlanması yönündeki herhangi bir umut için bir ön koşul olarak onların saadet ve saygınlıklarını temin etmeye olan ihtiyacı güçlendirmektedir.

METODOLOJİ

Bu nicel araştırma çalışması, rejim tarafından kontrol edilen alanlarda ikamet eden Suriye vatandaşlarının fikirlerini almak için aynı soruları kullanarak gerçekleştirilen yapılandırılmış röportajlara dayanmaktadır. Çalışma bu alanlarda üç temayı işaret etmektedir:

- **Güvenlik koşulları**
- **Yaşam koşulları ve temel haklar**
- **Yerleşimcilerin ayrılmak/kalmak yönündeki niyetleri**

Esad'ın rejiminden gelen net güvenlik tehditleri ve sansür zorlukları nedeniyle, tüm görüşmeler, katılımcıları ve görüşülenleri rejimin güvenlik güçlerinden kaynaklanan tehditlerden korumak için gizlice uzaktan iletişim yoluyla veya mümkün olduğunda şahsen yapıldı. Bu raporda tüm isimler değiştirildi. Bu tehlikeli durum hem cevap verenler, hem de araştırmacılar için tam olarak açıklanmıştır ve SACD'nin Veri toplama sistemi ve Analizi Birimi politikaları doğrultusunda çalışmaya başlamadan önce katılımcıların bilgilendirilmiş onamı[7] alınmıştır. SACD üyesi araştırmacıların hepsi de benzer araştırmalar yapma konusunda en az 5 yıllık deneyime sahipti ve bu zorlu araştırmaları yapabilmelerini sağlamak için titizlikle tarandı.

Terminoloji

Kendileriyle röportaj tapılan vatandaşların ve onların menşei alanlarını kategorilerini tanımlamak üzere rapor boyunca aşağıdaki terminoloji kullanılmaktadır.

Geri Dönenler: Çatışma sırasında herhangi bir makul süre boyunca rejim tarafından kontrol edilen bölgelere dönen Suriyeli mülteciler veya ülke içerisinde yerinden edilmiş kimseler (IDP)

Yaşayanlar: Rejimin kontrolündeki bölgelerde yaşayan ve çatışma sırasında hiçbir zaman mülteci veya IDP/ülke içinde yerinden edilmiş kimseler olmayan Suriye vatandaşları

A Alanları= rejimin kontrolündeki alanlar: 2011'den bu yana Suriye rejiminin kontrolü altında bulunan bölgeler

B Alanları= uzlaşma anlaşmalarını müteakiben muhalefet güçlerinin teslim olmasıyla yeniden alınan alanlar: kısaca Dara ve Humus'un Kuzey banliyöleri

C Alanları= Uzlaşma anlaşmaları olmaksızın güç kullanmak suretiyle rejim tarafından geri alınan alanlar: (kısaca Şam'ın banliyöleri (Doğu ve batı Gota) Humus şehrinin bir kısmı (antik şehir ve Al-Wa'er mahallesi, doğu Halep)

Uzlaşma Anlaşmaları[8]: Suriye iç savaşında rejimin uzlaşma (Muslaha) antlaşmaları olarak isimlendirdiği yerel ateşkes anlaşmaları. Bu anlaşmalar farklı yaklaşımlara sahipti. Bazı durumlarda, muhalefet güçleri anlaşma çerçevesindeki alanda kaldı ve teorik olarak alanın güvenliğine müdahil oldular, buna rağmen pratikte muhalefet kademeleri oılarak devre dışı bırakıldı. Diğer durumlarda, muhalefet güçleri, tamamen alanı boşaltmak durumunda bırakıldı. Tüm durumlarda ise sivillere kötü şöhretli yeşil otobüslerle ayrılma veya kalıp şanslarını deneme imkanı verildi. Pek çok durumda, bu anlaşmalar sivillerin bu alanlardan kısmen veya tamamen tahliye edilmelerine yol açtı.

---

7. Bilgilendirilmiş Onam, katılımcı açıklamalarda bulunmanın riskleri aldıktan ve devam etme yönünde irade beyan ettikten sonra araştırmaya katılmak için gönüllülük temelli bir sözleşmedir.
8. "Uzlaşma Anlaşmalarının' Detayları" Onlar Olmasın da Ne Olursa Olsun Mantığını Ortaya Koyuyor," Haid Haid, Chatham House, Ağustos 2018 https://syria.chathamhouse.org/research/the-details-of-reconciliation-deals-expose-how-they-are-anything-but-a-closer-look-at-the-regimes-process-reveals-its-real-goal-retribution-and-control

Örnek Tanımlama Yaklaşımı

Çalışmada, zorla yerinden edilmeden etkilenen Suriye toplumunun farklı kesimlerinin adil temsilini garanti altına almak için sistematik bir yaklaşım kullanılmıştır. Hedeflenen alanların çeşitliliğini yakalamak için aşağıdaki kategorilerde görüşmeler yapılmıştır:

- Herhangi bir siyasi, askeri veya insani faaliyette bulunmayan vatandaşlar.
- Daha önce muhalif kuvvetlerde askeri faaliyetlerde bulunan vatandaşlar (Kişisel Yasal Durum Yerleşmeleri ile ilgilenen)
- İnsani çalışanlar, insan hakları aktivistleri ve muhalefet üyeleri tarafından kurulan örgütlerle çalışan kâtipler (Kişisel Yasal Durum Yerleşmelerine katılanlar) gibi muhalefet alanlarında sivil ve insani faaliyetlerde bulunan vatandaşlar
- Yasal sorunları ve insan hakları ihlallerini belgelemede aktif yardımsever kimseler

Örneklem, bulguların tüm topluma uygulanmasını sağlamak için cinsiyet dengesi, yaş grupları ve eğitim düzeyleri açısından hedef toplulukları temsil edecek şekilde tasarlanmıştır. Hem erkek hem de kadınların deneyimlerini yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Görüşülen kişiler dört kategoride sınıflandırıldı; tasarımdan örnek alınan ve yaşları 26 ile 60 arasında değişen vatandaşlara özel olarak odaklanılmıştır, bu gruba odaklanılmasının en büyük sebebi ise mevcut ve çatışma sonrası durumun güvenlik bağlamından etkilenmeye açık olmaları nedeniyle olmuştur. Örnek, hedef toplulukların tüm eğitim seviyelerini kapsarken, bir üniversite veya yüksek lisans derecesine sahip katılımcıların oranı düşüktür. Bunun temel nedeni, akademik olarak nitelikli kişilerin çoğunun, ülke dışına çıkma/uzak durma imkanlarına sahip olmaları gerçeğine ek olarak Suriye'de başka bir yere sığınmak veya ülke dışında iltica aramalarından ötürü rejimin hakimiyeti altındaki alanlarını terk etmeleridir.

Ankete katılanlar neredeyse eşit derecede iki ikamet statüsü kategorisine ayrıldı (bkz. Şekil 1):

1. Mülteci veya ÜİYOK olan geri dönenler (yüzde 52).
2. Yerinden edilme yaşamamış ve rejim tarafından kontrol edilen bölgelerde yaşayanlar; bazıları rejim tarafından kontrol edilen bölgeler arasında yer değiştirmiştir (yüzde 48).

Şekil 1. Kendileriyle röportaj yapılan kimselerin ikamet durumu

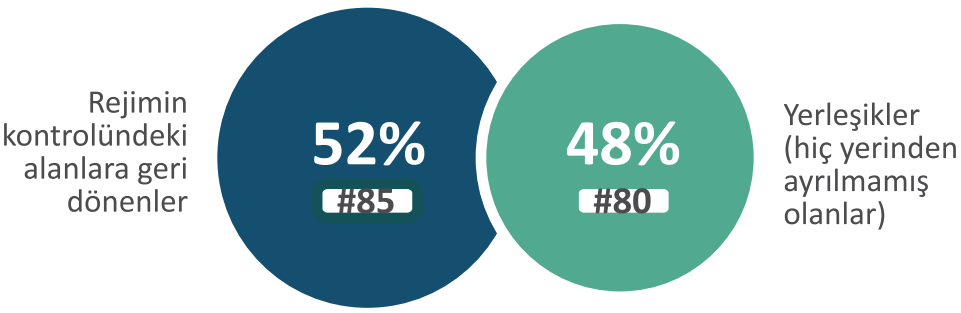

Katılımcıların yerleşim alanları da muhalefet güçleri tarafından önceki kontrol ve Suriye rejiminin geri aldığı kontrolün derecesine bağlı olarak üç türde kategorize edilmiştir (bakınız Şekil 2).

1. Asla muhalefetin kontrolüne geçmeyen A bölgelerinden katılımcılar (toplam katılımcıların yüzde 8'i).
2. "Uzlaşma anlaşmaları çerçevesinde rejim tarafından muhalefetten geri alınan B alanlarından katılımcılar (yüzde 35).
3. "Uzlaşma anlaşmaları" olmaksızın askeri müdahale yoluyla rejim tarafından geri alınan C alanlarından katılımcılar (58 yüzde).

Şekil 2. Alanın türü (rejim kontrolünün derecesi)

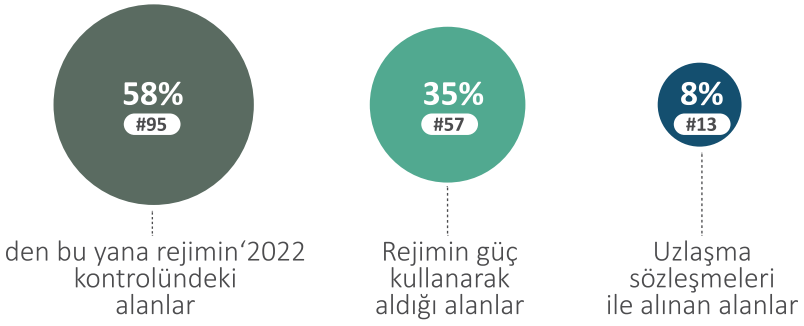

Rejimin geri dönenlere veya "uzlaşma anlaşmalarını kabul edenlere karşı tutumunu ortaya koymak üzere dört valilik (Şam kırsalı, Dara, Humus ve Halep) ile görüşmeler gerçekleştirildi. Bu alanlar, uluslararası garantiler olmaksızın rejimin elinde bulunan alanları geri dönerlerse yerinde edilmiş/mülteci konumundakilerin çoğunun beklemede olduğu gerçeğine ışık tutmaktadır.

Şam kırsalı 2019

Şam kırsalı 2019

REJİM BÖLGELERİNDE YAŞAM ŞARTLARI

GÜVENLİK

Güvende Hissetmek

Güvenlik, uluslararası standartlara uygun olarak mültecilerin iadesi için en önemli ön şarttır. Onların geri dönüşleri de gönüllü olmalı ve onurlu olmalıdır. Bununla birlikte, bu araştırmaya katılanların yüzde 65'i (görüşülen erkeklerin yüzde 68'i ve görüşülen kadınların yüzde 59'u) rejimin sahip olduğu bölgelerde kendilerini güvende hissetmediklerini kabul etmiştir. Yaşlı sakinler, genç meslektaşlarına göre daha az güvende hissettiğini bildirdi: 60 yaş üstü kişilerin yüzde 82'si, 18 ila 25 yaşları arasındakilerin yüzde 58'i ile karşılaştırıldığında, kendilerini güvende hissetmediklerini bildirdi. Uzlaşma anlaşmalarının yerleşimcileri daha az güvende hissettirdiği görünmektedir: rejimin uzlaşma anlaşmaları ile kontrolünü yeniden ele geçirdiği alanlardaki katılımcıların yüzde 74'ü, bu tür anlaşmaları olmayan bölgelerde yaşayan yüzde 64 ile karşılaştırıldığında, kendilerini güvensiz hissediyorlar (bakınız Şekil 3).

Şekil 3. Güvenlik algıları, rejimin elinde bulunan alanın türüne göre

Ayrıca, "rejimin uzlaşma anlaşmalarını reddetmesi ve Rus garantörünün vatandaşların güvenini kazanamaması" olarak tanımladıkları için öfkeleniyorlardı."

Katılımcıların korkusunun başlıca üç kaynağı ise şu şekildedir

- Keyfi tutuklamalar
- Rejim güçlerinde zorunlu hizmet
- Rejim kuvvetlerinin ve çeşitli milislerin varlığından kaynaklanan kaotik güvenlik durumu

Rejimin sahip olduğu bölgelerde insanlar tarafından hissedilen yüksek güvensizlik düzeyi aşikârdır. Şekil 4 bu korkunun geri dönenler arasında, evlerini hiç terk etmemiş olanlara (yüzde 61) kıyasla biraz daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. Güvenlik algıları, geri dönenler ile uzun süredir burada olanların karşılaştırılması

Bu veriler, rejimin geri dönenlerin güvenliğini temin etme ve hiçbirinin kötü muameleye maruz bırakılmaması yönünde verdiği sözlerle yaptığı propaganda ile doğrudan çelişmektedir.[9] Çalışma, kendini güvende hissetmeyen katılımcıların yüzde 94'ünün, onların genel "mutabakat anlaşmasının" bir parçası olarak Kişisel Yasal Durum Yerleşimleri[10] adı verilen bölgelere bırakılmaları olduğunu göstermiştir. Örneğin, 25 yaşındaki eski bir muhalefet savaşçısı Saeed, rejimin bölgeye ulaşmasından önceki son çatışmalarda ağır şekilde yaralandığı için ailesinin baskısı altında "Kişisel Yasal Durum Yerleşimi"ne karar verdi. O şimdi tutuklanma beklentisi ile yaşıyor.

Görüşülen kişilerin yaklaşık yüzde 70'i, kendilerinin veya aile üyelerinden birisinin zorunlu bir şekilde ya da yedek askerlik hizmeti yapmasının istenmesi nedeniyle (askere alınma korkusu) korku duyduğunu ifade etmiştir. Ankete katılanların yarısı, güvensizlik duygularını, kendilerinin veya bir aile üyesinin, rejime karşı oldukları için (tutuklanma korkusu) tutuklanma tehlikesi altında oldukları gerçeğine bağladı.

Katılımcıların ifadeleri, günlük yaşamlarının bir parçası olan korkuların ve ciddi kaygıların bir karışımını yansıtıyor. Bu korkular doğrudan kişisel ya da aile deneyimlerinden ya da arkadaş ve tanıdıklarından kaynaklanmaktadır.

> ***Çocuklarım uzakta ve güvenlik güçlerinin kötülükleri yüzünden her zaman gasp veya alıkoyma korkusu vardır.***
>
> *Sameh Ali, Humuslu 62 yaşında erkek*

> ***Güvenlik güçleri tarafından güvensizlik ve intikam korkusu, tutuklanma veya finansal zorbalık duygusu vardır. Yasa ve yargı yoktur.***
>
> *Monzer Rajab, 46 yaşındaki Humuslu erkek*

> ***Birkaç kez tutuklandım ve şantaja uğradım ve mahallede birkaç soygun oldu. Herkes hırsızları bilir ama hiçbir şey yapamaz.***
>
> *Ebu Sobhi, Humuslu 60 yaşındaki erkek*

> ***Birçok insan uzlaşmayı kabul etmediği için tutuklandı ve korkarım tutuklananlardan biri olacağım.***
>
> *Ramez, Humuslu 60 yaşında erkek*

9. "Esadın yerlerinden ettiği Suriyeli mülteciler. Pek çoğu tutuklama ve soruşturmalara maruz kalıyor." Washington Post, Louisa Loveluck, 2 June 2019 https://www.washingtonpost.com/world/assad-urged-syrian-refugees-to-come-home-many-are-being-welcomed-with-arrest-and-interrogation/2019/06/02/54bd696a-7bea-11e9-b1f3-b233fe5811ef_story.html?noredirect=on
10. Rejim otoriteleri bu anlaşmaları teslim olan eski savaşçılara eziyet etmeme garantisi olarak sunmaktadır. Genellikle, Rus veya yerel toplum liderleri tarafından desteklenmektedir.

01 Güvenlik Araçlarıyla Zulmedilme:

Katılımcıların yüzde 48'i, kendilerinin veya aile üyelerinin rejim karşıtı düşünceler dahil olmak üzere rejim aleyhtarı sivil toplum faaliyetleri ile ilgili nedenlerle rejimin güvenlik güçleri tarafından arandığını belirtti.

02 Zorla Askere Alma yoluyla Zulüm:

Toplam cevap verenlerin yüzde 68'i zorunluğu askeri hizmet için silah altına alınmak istendi ve rejimin zorla geri aldığı bölgelerde bu oran biraz daha fazlaydı (yani bu bölgelerde yüzde 75).

03 Karma zulüm:

Çatışmalar rejimin ordusu ve güvenlik güçlerini dağınık hale getirdi, zira ifadeler ilgili rejim ordusunun çeşitli kanatları ile güvenlik güçlerinin arasında ciddi bir karışıklık ve koordinasyon eksikliği olduğunu açıkladı; güvenlik nedeniyle zaten aranan veya zulmedilen kimselere askere yazılmaları konusunda görünürde çelişkili bir çağrı ile sonuçlandı ve bu konuda yapılan çalışma, rejimin zorla geri aldığı bölgeden gelenlerin yüzde 63'ünün her iki nedenden dolayı talep edildiğini gösteriyor.

Bu çalışma ve açık kaynak raporlarından alınan ifadeler, rejimin sadakatinden şüphelendiği kimselerin orduya zorla alınmakta ve derhal en zorlu cephelerde en sert savaşlara gönderildiğini açıkça ortaya koymaktadır[11]. Aslında, rejim "rejim karşıtı unsurları" ve "uzlaşılmış" eski muhalefet savaşçılarını kendisini uluslararası soruşturmadan koruyacak şekilde bertaraf ediyor. Böylece, zorunlu askere alma, insan hakları grupları tarafından geniş bir şekilde belgelendiği üzere, rejimin hapishanelerinde işkence ve ölümün yaygın bir şekilde kullanılmasını ikame edecek şekilde kullanılmaktadır[12].

Örneğin, Doğu Guta'lı Umm Zuhair'in oğlu, kentin kontrolünü ele geçirdikten sonra rejimle sözde bir İskan Anlaşması imzaladı. Güvenliği ve hakları, "uzlaşma anlaşması"nın garantörleri olarak Rus kuvvetleri tarafından güvence altına alınmıştır. 7/2018 tarihinde Askerlik Şubesine yaptığı ziyaretten sonra ön cephede savaş alanına alındı. Bir gece nöbetinde kısa bir süre sonra ortadan kayboldu. Kaderi bilinmemektedir.

Keşke ona kalması için izin vermeseydim, en azından ölü mü hayatta mı onu bilebilsem, keşke ölsem, çok pişmanım....

Umm Zuhair, 60 yaşındaki bir kadın Doğu Guta

11. "Ölüm, ortadan kaybolma ve korkuyla uzlaşma" Vatandaşların Onuru için Suriye Derneği, Temmuz 24 2019 https://medium.com/@SACD/reconciling-with-death-disappearance-and-fear-6e17fe2456aa
12. İnsan Hakları İzleme Örgütü tutuklu ölülerinin 28,000 şok edici fotoğrafını yayınladı. İnsan Hakları İzleme Örgütü "Suriye": Öldürülen Tutuklulukların Fotoğraflarının Arkasındaki Öyküler, 16 Aralık 2015, https://www.hrw.org/news/2015/12/16/syria-stories-behind-photos-killed-detainees

Keyfi Alıkoyma ve zorla ortadan kaldırılma riski

ımcıların yarısından fazlası (yüzde 62) veya onların bir akarabası rejimin güvenlik güçlerinin keyfi alıkoymasına maruz kalmıştır.

Şekil 5. Keyfi tutuklamaların yaygınlığı

Not Şekil, kendileriyle görüşülen kişilerin "Siz veya bir akrabanız keyfi olarak tutuklandı mı? sorusuna verdiği cevapları ortaya koymaktadır?'

Şekil 6, tutuklanan geri dönenlerin yüzde 72'sinin rejimin sözde affı[13] kapsamına girdiği ve/veya uzlaşma anlaşmalarında sora bu alanlarda kaldıktan sonra Bireysel Mutabakat sözleşmesi imzaladıklarını göstermektedir.

Şekil 6. Af yoluyla veya uzlaşma statüsünde tutuklular

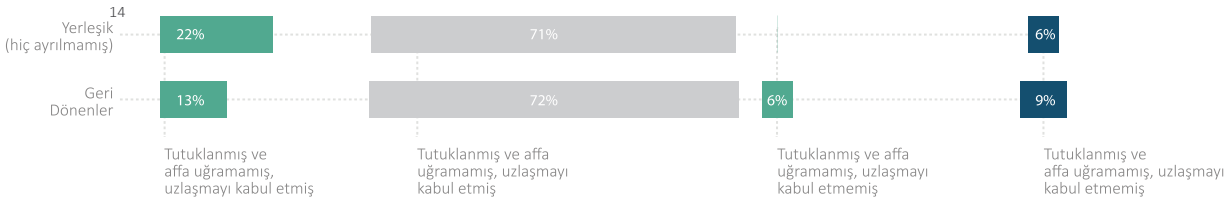

Not Şekil, uzlaşma kapsamı ile ilgili olarak geri dönen veya yerleşik olan birdenbire tutuklanmış görüşmecilerin durumunu ortaya koymaktadır

Bu ifade, rejimin kararlarını etkili bir şekilde uygulamadığını göstermektedir. Ayrıca, yerel halkın haklarını sistematik olarak ihlal ederek rejimin kontrol altına almasını mümkün kılan uzlaşma anlaşmalarının kırılganlığını da vurgulamaktadır.

Bu çalışma için görüşülen kişilerin ifadeleri, yerel halk arasında yaygın bir güvensizlik hissini göstermektedir.

> ***Kocam dönüşümüzden sonra bir defadan fazla tutuklandı.***
> *Rama Alahamad, 50 yaşındaki Humuslu kadın,*
>
> ***Karımla birlikte yaşayan yaşlı bir adamım. Rejim bölgemize döndüğünde, küçük oğlum ayrılmadı ve mahallede kaldı. Bir süre sonra tutuklandı. Güvenlik güçleri, mahkûm oğlumuz ve asilerle kalan diğer çocuklarımız yüzünden bizi taciz ediyor.***
> *Ebu Fayez, 65 yaşındaki Humuslu adam*
>
> ***Bir (uzlaşma anlaşmasından) sonra hapse atıldım, ancak beni mali zorbalık için hapse attılar ve serbest bırakılmam için çok büyük bir miktar para talep ettiler.***
> *44 yaşındaki Humuslu Marwan*

13. Esad, belirli suçlar için genel af ilan eden bir kararname çıkardı; Bazı suçlar, yasama organının iradesine göre değiştirilen tamamen, kısmen affedilmekte veya af kapsamı dışında bırakılmaktadır. Bu kararname sadece kamu sorumluluğunu kapsar; şahsi sorumluluk için bireyleri affetmez. Daha önceki yıllarda, çoğu "sözde siyasi suç" olarak nitelendirilen failleri içermeyen birçok af kararı verildi. Ayrıca, af, aranan bir kişiyi iade etmek için bir zaman sınırı koyma gibi terimler içermektedir. Bazı durumlarda, affedilmiş kişiler hala, afları atlatmak için aldatıcı bir yol olarak rejime bağlı olan bireylerden kişisel yasal iddialarla yargılanmaktadır.
14. "hiç ayrılmamış yerleşikler" kavramıyla, burada, kontrolü sağlayan otoritelerden bağımsız olarak kendi orijinal yerlerinde sürekli olarak kalmış vatandaşlar

Kuzey Humus'un kırsalından gelen 35 yaşındaki bir kadın olan Bayan Hannan, 2018'de Suudi Arabistan'dan dönerken Ürdün sınır geçişinde (Naseeb) tutuklandı. Rejimin güçlü güvenlik güvenceleri, genel aflar ile ilgili propagandasına[15] ve tüm geri dönenlere zulüm edilmeyeceği yönündeki garantilere inanıyordu. Ancak, "teröristleri" desteklemekle tutuklandı ve suçlandı. Kendisine şantaj yapıldı ve sivil bir cezaevine transfer edilebilmesi için çok sayıda rejim güvenlik görevlisine rüşvet vermek zorunda kaldı[16]. Daha sonra aşamalı bir sahte duruşmadan sonra serbest bırakıldı.

Eğer onlara ödeme yapmasaydım, hikayemi anlatmak için bugün beni görebilmen mümkün olmayacaktı.

Bayan Hanan, Humus kırsalından 35 yaşında bir kadın

Doğu Guta'dan 53 yaşında bir erkek olan Abu Mahmoud, tek oğlunun asla çatışmanın iki tarafına katılmak istemediğini söyledi. Sonuç olarak, düşmanca askeri faaliyetlerde bulunmayan hiç kimseye zarar vermeyeceğine, genel af aracılığıyla rejimin sözde güvence verdiğine inanıyordu[17]. Bilinmeyen bir güvenlik kuvveti, oğlunu Ocak 2019'da tutukladı. Kaderi bilinmiyor.

Oğlum gitti. Keşke beni alsalar ve onu annesine bıraksalar.

Abu Mahmoud, Doğu Gutadan 53 yaşında bir erkek

Doğu Halep'ten 45 yaşındaki bir dul olan Um Mohammed'in ifadesi, bunun dışında daha geniş bir güvensizlik hissini göstermektedir. 2011 yılında rejim tarafından tutulan bölgeleri terk etmek zorunda kaldı ve Doğu Halep kırsalında muhalefet bölgelerinin kontrolündeki bölgelere geçti. Bununla birlikte, yerinden edilmedeki zorlu ekonomik durum ve geniş ailesine geri dönme isteği, rejimin milislerinden biri olan ve daha çok "Shabiha" olarak bilinen Ulusal Savunma Kuvvetleri tarafından kontrol edilen rejim altındaki bölgelere geri dönme kararını vermiştir. Kimlik kartını almaya çalışırken tutuklandı. 50 gün hapiste kaldı ve evini ve mülkünün bir bölümünü Shabiha'ya aktarmak zorunda kaldı. Sonuçta, rejimin memurlarından birine serbest bırakılması için rüşvet olarak büyük miktarda para ödemek zorunda kaldı.

---

15. BBC, 'Suriye: Beşir Esad genel af ilan etti"' https://www.bbc.com/news/world-middle-east-13607770.
16. Bu durumda rüşvet tutarı 3.500$ civarındaydı, ancak genel olarak miktar isnat edilen suçlamalara, güvenlik gücüne, alanlara, tutuklunun ailesi ve sosyal statüsüne bağlı olarak $2,000 ila $20,000 arasında değişmektedir.
17. "Suriye'de Yeni Kent İnşası," SLJ, Suriye Kanun Dergisi, 14 Mayıs 2018 http://www.syria.law/index.php/new-urban-renewal-law-syria/

YAŞAM KOŞULLARI VE GENEL HAKLAR

Barınma Sorunları

Bu bölüm, devam etmekte olan ihtilaf nedeniyle halihazırda rejim tarafından kontrol edilen bölgede başka bir eve/mahalleye/şehre taşınmaya zorlanan kişilerin sorunlarını da içeren barınma konularını incelemektedir. Bu tür değişiklikler, geçici/yetersiz konaklama yerlerinde yaşama, aşırı kalabalık olma, diğer insanların evlerinde yaşama, birden fazla aileyle bir ev paylaşma vb. sosyal ve ekonomik koşullarını olumsuz yönde etkileyen diğer sorunlara neden oldu. Katılımcıların yüzde üçte ikisinden fazlası (yüzden 70'i), çatışma ile ilgili çeşitli nedenlerden dolayı ikametlerinin kesintiye uğradığını bildirmiştir (bkz. Şekil 7). Bu yüzde, rejimin askeri harekâtıyla yeniden ele geçirilen ve uzlaşma anlaşması bulunmayan bölgelerdeki katılımcılar arasında daha yüksekti (yüzde 93).

Şekil 7. Rejimin kontrol derecesine göre rejim kontrolündeki alan içerisinde göç etmeye zorlanma

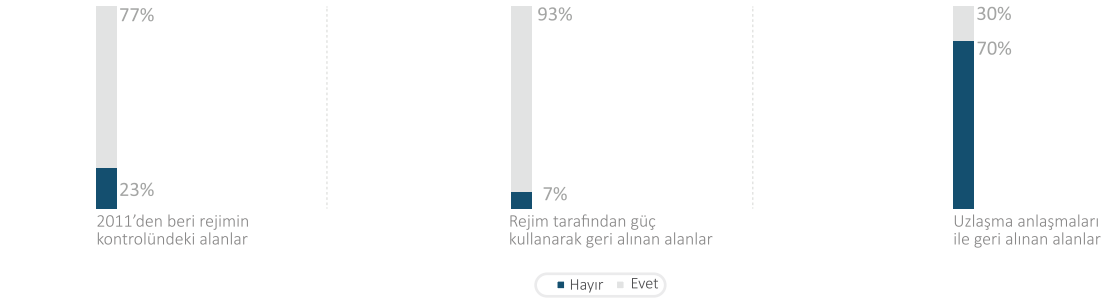

Not Şekil, "Rejim kontrolünün önceki derecesine göre şu anda rejimin kontrolündeki alanlardaki ikametinizde herhangi bir kesinti yaşadınız mı?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri cevapları rapor etmektedir.

Şekil 8, Şam kırsalından görüşülen kimselerin yüzde 92'sinin ve de Halepli olanların yüzde 87'sinin göç etmeye zorlandıklarını göstermektedir. Bu oran Dara'da daha düşük (yüzde 71) ve Humus'ta ise çok daha düşüktür (yüzde 17).

Şekil 8. Şehre göre göre rejim kontrolündeki alan içerisinde göç etmeye zorlanma

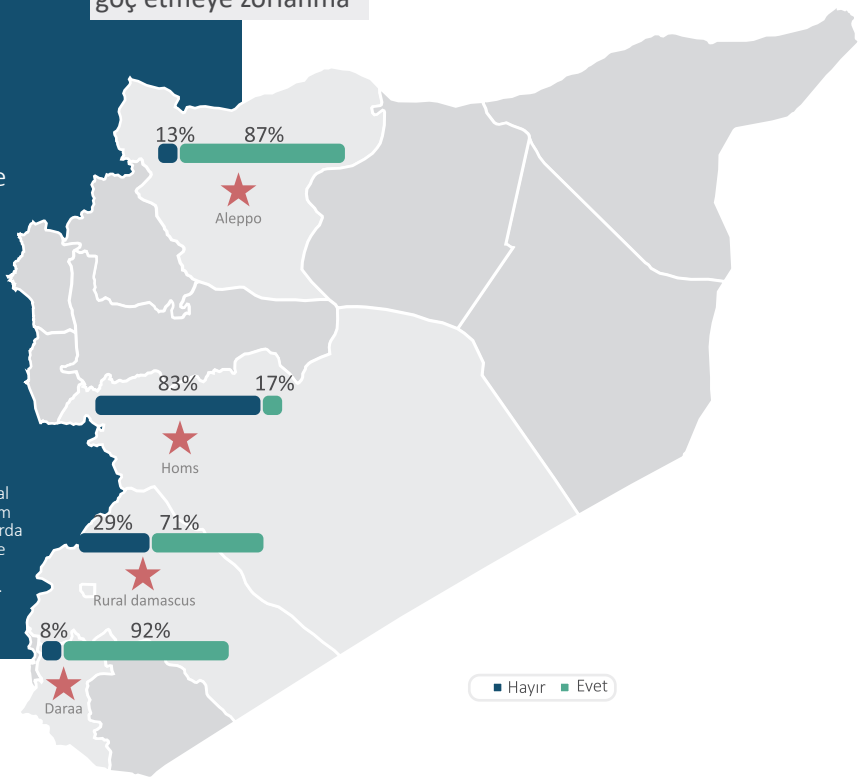

Not Şekil kendileriyle röportaj yapılan kimselerin "Kendi orijinal şehirlerine göre hâlihazırda rejim tarafından kontrol edilen alanlarda ikametiniz herhangi bir kesintiye uğradı mı?" şeklindeki soruyu cevapladıklarını göstermektedir.

Analiz edilen veriler göstermektedir ki, hiçbir zaman ayrılmamış olanların yüzde 45'i ile mukayese edildiğinde geri dönenlerin yüzde 55'i göç etmeye zorlanmıştır. Şekil 9, bu kesintinin sebeplerini açıklamaktadır.

Şekil 9. Barınma probleminin türü

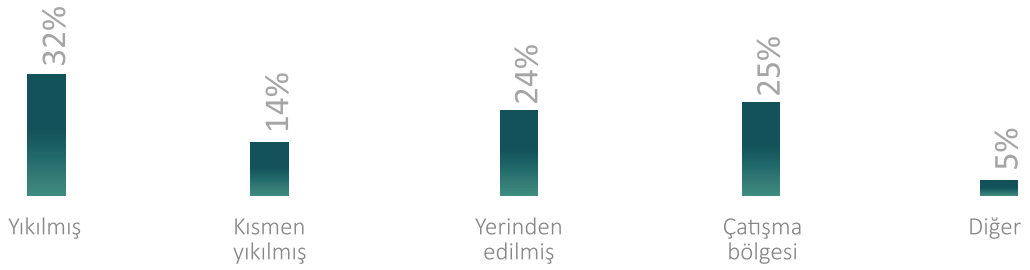

Not Şekil, "Sizi evinizden eden barınma problemi neydi?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri cevapları rapor etmektedir.

Barınma sorunları, Metodoloji kısmında açıklanan kategorilere göre her alanda çeşitlilik arz etmektedir. Rejimin güç kullanarak geri aldığı bölgelerdeki barınma sorunlarının başlıca nedeni yaşanan yıkıma bağlıdır, oysaki hiçbir zaman muhalefetin kontrolüne geçmemiş olan rejim kontrolündeki alanlardaki başlıca neden evlerin tehlikeli bölgelerde konuşlandırılmasıdır.

Şekil 10. Rejimin kontrol derecesine göre barınma probleminin türü

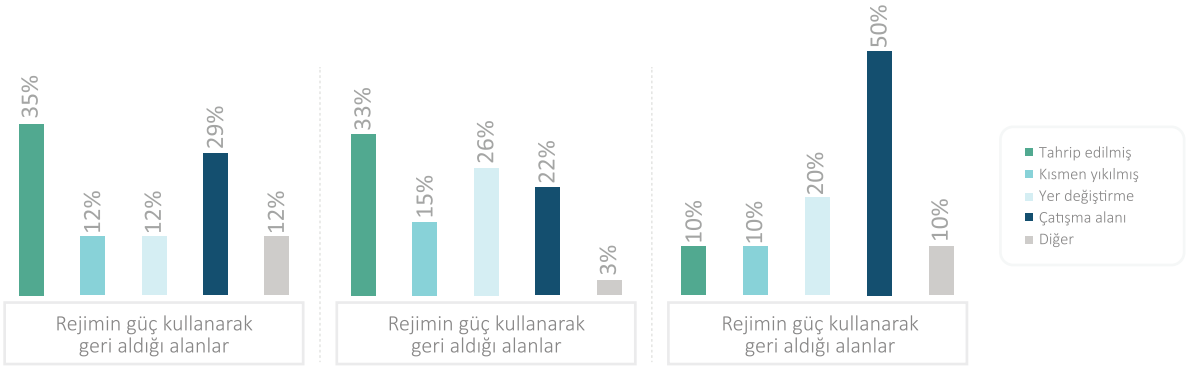

Not Şekil, "Sizi evinizden eden barınma problemi neydi?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri cevapları rapor etmektedir.

Var olmayan Hizmetler için Ödemeler

Rejim makamları, evlerini terk etmek zorunda kalan ya da daha sonra rejimin tekrar aldığı bölgelerde kalanların yüzde 64'ünü, geri dönenler bu süre zarfında orada olmadıkları halde, bu alanların kendi kontrolünde olmadığı tüm dönemler için verilemeyen hizmetlerin bedelini ödemeye zorladı (Şekil 11). Hükümet bunu tüm toplumu kapsayacak şekilde yaptı: insanlar, kesilmiş hizmetler yenilenmeden önce veya resmi evrak işlemlerini yerine getirmeden evvel su, elektrik, telefon, belediye ücretleri, emlak vergileri ve kullanmadıkları (yani evde yaşamadıkları için) diğer hizmetleri ödemek zorundadırlar. Bazı durumlarda, bu ücretler geri dönenin aylık veya yıllık maaşını aşabilir.

Şekil 11. Olmayan hizmetlere yapılan zorunlu ödemeler

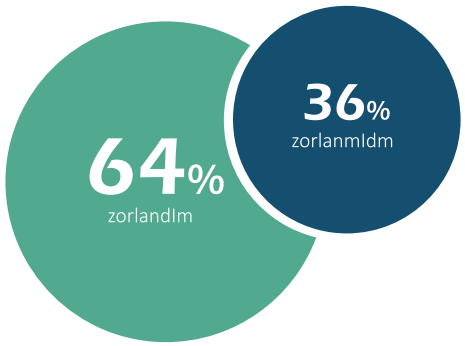

Not Şekil, kendileriyle görüşülen kimselerin "Rejimin elinde olan bölgelerdeki ikametiniz ile ilgili olmayan hizmetleri ödemeye zorlandınız mı?" sorusuna verdiği cevapları ortaya koymaktadır'.

Humusa geri dönenlerin yaklaşık olarak dörtte üçü (yüzde 74), Şam kırsalında yüzden 17'si ve hem Halep hem de Dara'da yüzde 33'ü bu tür ödemeleri yapmaya mecbur bırakıldı (Şekil 12).

Şekil 12. Şehirlere göre, olmayan hizmetler için zorla istene ödemeler

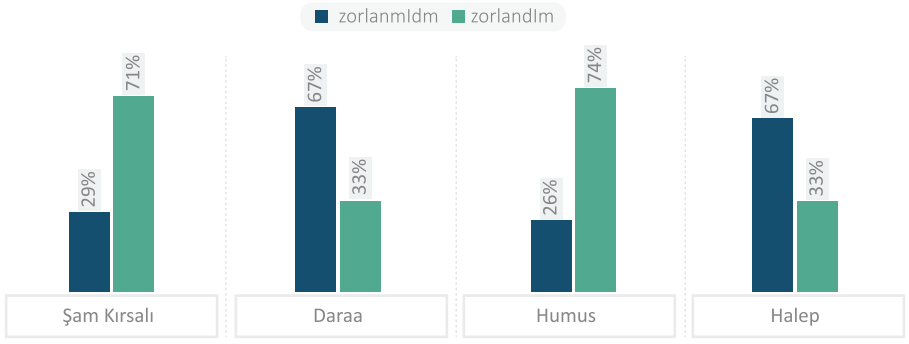

Not Şekil, kendileriyle röportaj yapılan kimselerin "Rejimin elinde olan bölgelerdeki ikametiniz ile ilgili olmayan hizmetleri ödemeye zorlandınız mı?" sorusuna verdiği cevapları ortaya koymaktadır.

Bu yüzden, uzlaşma anlaşması olmadan rejim tarafından geri alınan bölgelerde yaşayanlar arasında yüzde 70, sığındıkları ülkelerden veya ülke için yer değiştirenlerden rejimin elinde tuttuğu alanlara geri dönmek zorunda kalanlar için yüzde 67 idi. Bazı katılımcılar, rejimin sistematik olarak rejim karşıtı bireylere karşı toplu bir ceza yöntemi olarak kendilerini suçladıklarını düşündüklerini söyledi.

Geri döndüğümüzde, 2011'den 2019'a kadar su, elektrik ve telefon gibi mevcut olmayan hizmetler için fatura ödemek zorunda kaldık.
Doğu Guta'dan 45 yaşındaki bir adam olan Hassan

Evde olmadığımız dönem için su, elektrik, telefon ve emlak vergileri gibi birikmiş faturaları ödenmeden devlet dairelerinden resmi bir belge alınamaz.
Salma, Humus'ta 36 yaşındaki kadın

Bir kimse devlet dairelerinden resmi belgeler aldığında yılalrdır mevcut olmayan su ve elektrik faturalarını ödemek zorundadır.
Doğu Guta'dan 52 yaşında bir erkek olan Ziad

Geri dönenler için ortak bir prosedür olarak yıllardır mevcut olmayan su ve elektrik faturalarını ödemek zorunda bırakıldım.
Ahmed, Doğu Guta'dan 44 yaşındaki bir adam

Rejim, önceki yıllarda var olmayan elektriği ödeyene kadar elektriği bölgemize geri getirmeyi reddediyor.
Talal, 53 yaşındaki Dara'lı adam

Barınma Sorunları

Eylül 2012'de, hükümet, yetkili makamların Şam ve Şam Kırsalındaki valiliklerdeki rastgele yerleşim alanlarını yıkmalarına ve kentsel imar bölgelerine dönüştürülmesine imkân sağlayan 66 numaralı Kanun Hükmünde Kararnameyi kabul etti[18].

Esad kararnameyi açıkladığında, yerel yönetim bakanı Ömer İbrani El Ghalawanji, bu kararı "silahlı terörist gruplar tarafından hedeflenen yasadışı konut alanlarının yeniden inşasında ilk adım" olarak övdü. Basateen el Razi'nin gelişimi için devlet medyası tanıtım materyali de benzer bir tartışma ortaya koyuyor. "Teröristler" gittiğinde, Suriye'yi yeniden inşa etmenin ciddi olarak başlayabileceği yazıyor[19].

Nisan 2018'de, hükümet, bir bölge belirlendikten sonra mülk sahiplerine veya onların akrabalarına gerekli evrakları sunmak ve mülklerini talep etmek için bir ay süre tanıyan 10 numaralı Kanunu geçirdi[20]. Yasa başlangıçta, orada sahip oldukları mülkü ispatlamak ve tazminat başvurusunda bulunmak üzere bir alanın yeniden inşa edilmesi için resmi olarak el konulmasından itibaren halka sadece 30 gün verdi - yardım gruplarına göre neredeyse tüm mültecilerin bu sürede işlemleri halletmesi imkansızdı. Yurtdışındaki mülteciler için, Suriye yasalarına göre bir arkadaş veya Suriye'de kendi adına başvuruda bulunacakları bir akrabası için vekalet vermek, her ikisi de doğru belgelere sahip olsalar bile, en az üç ay sürer. Aynı zamanda, hükümet güçleri tarafından geri alınmadan önce isyancılar tarafından kontrol altına alınan bölgelerden kaçan insanlar için potansiyel bir problem olan güvenlik iznini gerektirir. Mültecilere ev sahipliği yapan ülkeler, mültecilerin Suriye'deki mülklerini kaybederlerse geri dönmelerini engelleyebileceğini söyleyerek 10 sayılı yasaya duydukları endişeyi dile getirdi.

Kasım 2018'de Esad, bu süreyi bir yıla uzatan 42 sayılı Kanun'u çıkardı ve başvuranlara mahkeme kararlarına itiraz etmek için bu süreyi bir yıla çıkarmak ve özel bir yargı komitesi yerine normal mahkemeler aracılığıyla işlemlerini yapmalarına izin vermek dahil diğer değişiklikleri ekledi.

Birçok araştırma katılımcısı (kentsel gelişim yasalarının çıkarıldığı alanlarda) kendilerini, özellikle rastgele yerleşim yerlerinde yaşayan ve ikameti büyük olasılıkla tapu siciline kaydedilmemiş kişilerin haklarını korumak için yetersiz olduğunu söyleyerek, bu yasadan yararlanmak için savunmasız olduklarını düşünüyor. Korkular, rejimin uzlaşma anlaşması olmadan askeri harekâtla alan kontrolünü yeniden sağladığı alanlarda özellikle artmıştı.

Evimi tuğla tuğla inşa ettim. Çıplak ellerimle, her köşesine ve her santimine özen göstererek yaptım

Abu Kasem, Guta'ya geri dönmüş 57 yaşında bir adam

18. "Kararname 66: Esad'ın Suriye'yi yeniden inşa planı," IRIN, 20 Nisan 2017 https://www.refworld.org/docid/591313c04.html
19. "Q&A: Suriye'nin yeni Mülk Kanunu," İnsan Hakları İzleme Örgütü, 29 Mayıs 2018 https://www.hrw.org/news/2018/05/29/qa-syrias-new-property-law#_What_is_Law
20. "Suriye ihtilaflı kanun çerçevesinde savaş sonrası mülk iddiaları için süreyi uzatıyor," Reuters, 12 Kasım 2018 https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-property/syria-extends-time-for-post-war-property-claims-under-disputed-law-idUSKCN1NH1OD

Çalışma, insanların mülklerini resmen talep etmek ve kaybedilmemelerini sağlamak için rejim tarafından kontrol edilen alanlara geri dönerek güvenliklerini riske attığını göstermektedir. Guta'daki birkaç görüşmeci, tutuklanma riski olan vatandaşların daha yaşlı akrabalarını kendi adlarına devlet makamlarını ziyaret etmeye gönderebileceğini ve bu durumun akrabalarının saldırı ve tenkide açık olma olasılığını artırabileceğini belirtti.

Eve dönmeye veya sadece mülklerini kontrol etmeye çalışan sakinler, hükümetin yeniden yapılanma çabalarını destekleyen sözde zengin yasal çerçeveye dair çok az kanıt buldu. Şu anda ülkenin diğer yerlerinde yaşayan, kendi eski evlerini eski haline geri döndürmek amacıyla tek başlarına ziyaret etmek üzere geri dönmelerin engellenen yerlerinden edilmiş Suriyeliler geleceğin kendileri neler getireceği konusunda belirsizlik içerisindeler.

Doğu Guta'daki Maliha'ya dönen iki katılımcı, bilinen yasalarla ilgili olmayabilen (yerel ve bölge ile sınırlı) güvenlikle ilgili hükümet emirlerinden ciddi şekilde etkilendiklerini söyledi (örneğin, 66 sayılı Kararname, 10 ve 42 sayılı Kanunlar) . Bireylerin konut veya ticari mülklerine erişimini yasaklamayı içeren bu davalar, bu tür ihlallerle ilgili diğer organizasyonlardan gelen raporları desteklemektedir.

> ***El Maliha şehrinin mevcut durumu hakkında şu ana kadar hiçbir şey bilmiyoruz. Mülkümüz başkalarının mülkiyetinde olabilir ve buradaki emlak düzenleme prosedürü hakkında hiçbir şey bilmiyoruz.***
> *Malihalı 35 yaşındaki kadın Suad,*
>
> ***Devlet TV kanalı tarafından sağlanan bilgiler dışında, Maliha'nın asıl durumunu bilmeden, buraya geri dönmemiz yasak. İnsanların geri dönmesine izin vereceklerini söylediler ama şimdilik oraya taşınmak kısıtlı.***
>
> *Fayez, Malihalı 52 yaşında erkek*

Kamu Hizmetlerinin Gerçekliğinin Değerlendirilmesi

Anket sonuçları, rejim bölgelerinde kamu hizmetinin koşullarında genel bir bozulma olduğunu göstermiştir. Örneğin, katılımcıların yalnızca yüzde 6'sı sağlık hizmetlerini kaliteli olarak değerlendirmiştir; yüzde 66'sı onları ortalamanın altında veya kabul edilemez buldu. Bu oran, rejimin kontrolündeki bölgelere dönen katılımcılar arasında yaklaşık yüzde 70'e yükselmiştir, çünkü muhtemelen sığındıkları ülkelerde veya yer değiştirdikleri alanlarda daha iyi hizmetlerden yararlanmışlardır. Benzer şekilde, yüzde 71'i, Şam kırsalındaki Doğu Guta gibi uzlaşma anlaşmalarını reddettikten sonra rejimin askeri olarak kontrol ettiği bölgelerde sağlık hizmetlerini kabul edilemez bulmuştur.

Kuşatma günleri daha iyiydi, jeneratörlerden ve su kuyularından su ve elektrik temin etme konusunda kendimize daha çok güveniyorduk, şu anda sadece devlet TV kanallarında var olan sanal hizmetler için faturalar ödüyoruz….

Abu Obaida, Halep'ten 44 yaşında bir adam

Katılımcıların ifadelerine göre, rejimin bu alanlarda sağlık sektörünü ihmal etmesi yerel halka karşı toplu bir cezadır.

Durum çok kötü, hizmetler iyi değil, hastaneler kirli ve güvensiz, yolsuzluk yaygın ve haklarımızı alamıyoruz.

Doğu Guta'dan 52 yaşında bir erkek olan Ebu Ragheb,

Hizmetler yetersiz, hastaneler hazır değil ve TB rehabilitasyon süreci yavaş.

Doğu Guta'dan 47 yaşındaki kadın Um Ahmed,

Şehir, milislere, Shabiha'ya ve şehri istediği gibi kontrol eden diğerlerine ek olarak, kentimizdeki güçlerini anormal bir şekilde yaymış olan Rusya tarafından işgal edildi.

45 yaşındaki kadın Um Nader,

Duma'da bu bölgedeki rejimin temsilcileri tarafından tekrarlanan taciz, ayrımcılık ve mali eylemler nedeniyle güvende değilim ve sürekli keyfi gözaltı ve kötü niyetli fişlemeden korkuyorum. Daha önce tutuklandım ve bir işten mahrum edildim.

54 yaşındaki Daraa'lı Ebu Jasem,

Failleri biliniyor olmasına rağmen, mahallemizde birçok hırsızlık olayı yaşandı, ancak suçlu bulunmuyor. Ayrıca, yozlaşma yaygındır ve güvenlik eksikliği nedeniyle kimsenin geri dönmesi tavsiye edilmez ve güvenlik kuvvetleri, rejim güvenlik görevlilerinin yasadışı eylemlerini göz ardı etmektedir.

Doğu Guta'dan 35 yaşındaki kadın Sahar

Katılımcılar eğitim hizmetlerini benzer şekilde zayıf olarak değerlendirdi: Yüzde 65'i bunları ortalamanın altında ya da kabul edilemez olarak değerlendirdi. En düşük seviyeler, toplu cezalandırma modeli olarak rejimle uzlaşmayı reddettikten sonra, rejim kuvvetleri tarafından askeri olarak yeniden işgal edilen bölgelerde rapor edildi. Birçok ebeveyn ve öğrenci, okullarda ve üniversitelerde eğitim durumunun kötüleşmesinden duyduğu hoşnutsuzluğu ifade etmişlerdir.

Okullar, fen ve matematiğin asıl konuları ihmal edilirken, rejimi överek ve alkışlayarak çocuklara eğitim vermektedir.

Saeed, Dara'dan 37 yaşında bir kadın

Ankete katılanların çoğu, su, elektrik ve belediye hizmetleri gibi diğer temel yaşam hizmetleri ile ilgili olarak mutlak memnuniyetsizliklerini dile getirdi. Korkutucu bir şekilde, yüzde 94'ü onların eksik olduğunu tespit etti ve hizmetlerin henüz 2011 öncesi seviyelere dönmediğini belirtti.

Hoşnutsuzluk düzeyleri, insanların temel hizmetlerden mahrum bırakıldığı rejim alanlarında daha yüksekti. Rejim kuvvetlerinin muhalefet kontrolü altındaki bölgelere olan kuşatmaları sırasında bazı hizmetlerin çok daha iyi olduğunu gözlemlediler.

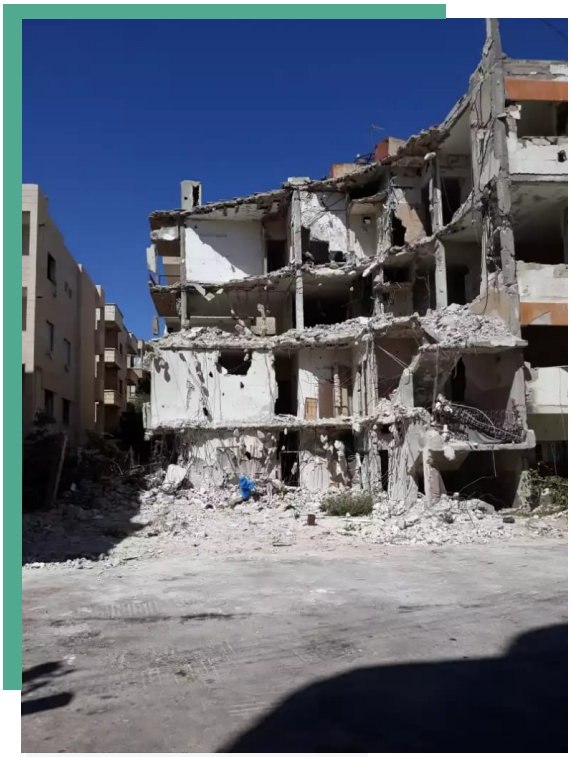

Humus'taki yıkımın son hali 2019

Humus, El-Waer, Eylül 2019

Hukuk Üstünlüğünün Kaybolması ve Yozlaşmanın Yaygınlaşması

alışmada, rejimin elinde bulunan alanlarda hukukun üstünlüğünün ve yaygın yolsuzluğun bulunmasına ilişkin olarak yüksek düzeyde hoşnutsuzluk ve ümitsizlik olduğu tespit edildi: Ankete katılanların yüzde 79'u, hukukun üstünlüğünün yokluğu ve güvenlik hizmetlerinin aşırı derecede bozulması ile ilgili olarak burukluklarını ifade etmişlerdir.

> ***Güvenlik yok, finansal gasp için ve yedek ya da zorunluk askerlik hizmeti için tutuklamalar var, çalışacak iş yok, hareket özgürlüğü yok... ama aşağılama ve eziyet var.***
>
> *Saeed, 41-yaşında bir adama Dara*

Para-militer veya rejim yanlısı milisler, rejimin sahip olduğu bölgelerde kışkırtıcı bir rol oynamaktadır. Davranışları yerliler için bir korku kaynağına dönüştü; İnsanların en büyük kaygısı şimdi, güvenlik hizmetlerine (ödeme karşılığında) olumsuz bir ihbar sağlayan bir muhbir tarafından tetiklenen potansiyel istismardan kaçınmaktır.

Katılımcılara göre, bu milisler evlerini işgal ediyor ve sahiplerinin geri dönmelerini önlüyor, eşyaları çalıyor ve yerel atölyelerden makineler çalıyorlar. Ayrıca, yıkılmış evlerini yeniden inşa eden vatandaşları buradan uzaklaştırma tehdidiyle para kazanıyorlar. Buna ek olarak, katılımcılar rejim yanlısı militanların emlak sahiplerini mülklerini pazar değerlerinin yüzde 20'sinden daha azına satmaya zorladıklarını; muhalif bölgelerden gelenleri ve muhalif savaşçıların yakınlarını sömürüyorlar.

Milislerin, mal yüklü arabalardan para koparmak ve vatandaşların hareket özgürlüğünü kısıtlamak için bariyerler kurdukları da bildirildi; kadınları rahatsız ediyor ve bu kontrol noktalarını geçerken erkeklere hakaret ediyorlar. Ayrıca, muhalefetin eski üyelerini mali veya ayni yardım sağlamadıklarında rapor etmekle tehdit ederek zorluyorlar.

Ayrıca, katılımcıların yüzde 97'si sivil yaşamın her alanında farklı seviyelerde yolsuzluğun yaygınlaşmasından duydukları hayal kırıklığını dile getirdi. Rejimin güvenlik güçleri ve askeri kontrol noktaları, vatandaşların sınırlı kaynaklarını paylaşan ve güvenlik prosedürü gereklilikleri gibi sahte iddialar altında rüşvet ödenmesini empoze eden resmi ücret tahsilat merkezleri gibi bir hal aldı.

Ayrıca, askeri olarak yeniden alınan bölgelerde, rejim, alanın kontrolü dışındayken verilen tüm sözleşmeleri veya belgeleri tanımayı reddediyor. Bu çalışmada toplanan çok sayıda ifade, yasal ve ekonomik sorunları ve bunun neden olduğu sosyal sorunları açıklamaktadır.

Rejimin güvenlik bariyerleri, hiçbir caydırıcı olmaksızın kadın tacizinin yanı sıra insanların kaçmasını önlüyor ve malların girişini engellemelerini sağlıyor.

30 yaşındaki Betoulo, Doğu Guta

Yaşça büyük çocuklarım ve kocam geri dönmediğinde güvenlik güçlerinin temsilcisini kontrol etmem istendiğinde çok sayıda tacize maruz kaldım ve halkın içinde tehdit edildim.

Zayneb, 42 yaşındaki kadın, Humus

Savaş sırasında ülkemizi terk etmediğimiz ve muhalif güçlerle yaklaşık altı yıl boyunca bölgede bulunduğumuz için, şimdi bize karşı isteksizler, evlerimizi ve dükkanlarımızı çalıyorlar ve rejimin yeniden kontrol altına almasından sonra yaşamlarımızı korumak için onlara ödeme yapmamıza zorluyorlar.

Ammar, 25 yaşında Doğu Guta

Katılımcılar, özellikle rejimin muhalif güçlerinden askeri olarak kontrolü ele geçirdiği bölgelerdeki vatandaşlarına ve ürünlerine ve mahsullerini taşıyan vatandaşlara ve çiftçilere dayatılan rüşvet ve yasadışı vergiler (mafya baskısı) gibi istismarcı uygulamalar bildirmişlerdir. Araştırmacılar, rejimin Guta üzerindeki kontrolünü tekrar ele geçirmesinden sonra topraklarını terk etmeyi reddeden bir çiftçi olan Abu Mahmoud ile görüştü. Ürünlerine sabit miktarlarda düzenli olarak el konulan güvenlik kontrol noktalarında gördüğü aşırı istismar, onu şehre ürün göndermekte isteksiz hale getirmiştir. Acı deneyim, onu kalma kararını ciddi bir şekilde yeniden gözden geçirmeye itti.

Diğer ifadeler Abu Mahmoud'ın deneyimini yansıtıyor. Çalışılan alanlardaki çoğu meslek askıya alındığından ötürü tek yaşam kaynağı haline gelen tarım, rejimin malların ve ürünlerin yerel alanın ötesine taşınması yasağı altında can çekişiyor. Rejim, ürünlerini rejim yanlısı tekelcilere satmaya zorluyor. Bu, Doğu Guta'da kalanlara karşı toplu bir ceza anlamına geliyor. Bu noktada, bu durum meşru bir güvenlik veya askeri gereklilik tarafından haklı gösterilemez.

Halep'ten dört kızı ile dul olan Umm Muhammed, Halep kırsalından Halep şehir merkezine dönmeye çalışırken farklı bir sorun yaşadı. Shabiha onu işgal ettiği ve eşinin muhalefet saflarında savaşırken öldürüldüğü için (ve onun rahmetli kocasının dükkânı ve arazisi) değerlerinin yüzde 20'sine satın almayı teklif ettiği için orijinal evine dönemedi. Resmi evraklarını almak için beklerken, muhalif alanlardan geri dönüşüyle ilgili bir muhbirin ihbarı sonucu tutuklandı. 50 gün sorguya çekildi ve memurlardan birine büyük bir rüşvet ödedikten sonra serbest bırakıldı.

Nereye gideyim? Köyümü terk edersem [üzüntüden] ölürüm ve eğer kalırsam, açlıktan öleceğim...

Abu Mahmoud, 60 yaşında bir çiftçi Doğu Guta

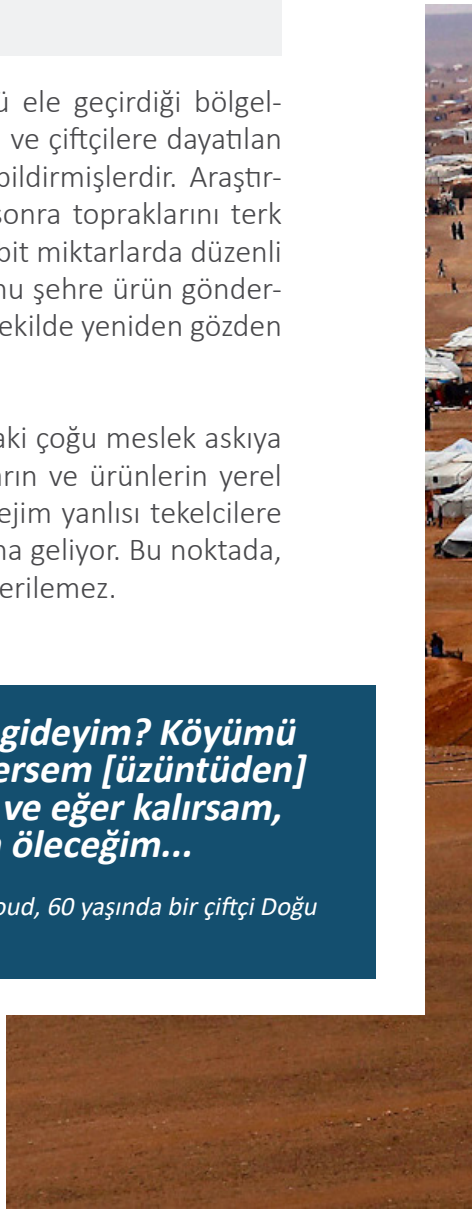

29 yaşındaki Doğu Guta'lı bir adam olan Haysem de güvenlik güçleri tarafından soyuldu. Deneyimlerini şöyle anlattı:

Memleketim olan köyümde bir marangoz atölyesine sahibim. Atölyenin ilgili malları, rejim kuvvetleri 5/2018'de köyümüzü işgal ettiğinde çalındı ve yağmalandı. Yeniden başlamak ve yeni mallar almak etmek için bir parça arazi satmak zorunda kaldım.

Ancak atölye bir ay önce yeniden açıldıktan sonra, bir grup insan makineleri çaldı ve tekrar yıkıldım. Bölgedeki güvenlik makamlarına birçok şikâyette bulundum, ancak umursamadılar. Birkaç gün sonra, soyguncuların bölgedeki rejim güvenlik güçlerinin unsurları olduğunu keşfettim, bunu yaptılar çünkü onlara rüşvet vermedim. Geçimimizi bizimle birlikte çaldılar.

Önceki işini kaybetmek

Toplanan veriler, katılımcıların yüzde 58'inin 2011'den önceki işlerine geri dönemediklerini işaret etmektedir. Bu oran, rejimin kontrolündeki alanlara geri dönenler için yüzde 67'e çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, geri dönenlerin üçte ikisi eski gelir kaynaklarını kaybetmişler ve işsiz kalmışlar veya kendiler için düzgün bir hayatı garanti etmeyen marjinal ve kalıcı olmayan işlere girmişlerdir.

Şekil 13. Yerleşim durumuna göre önceki işin kaybedilmesi

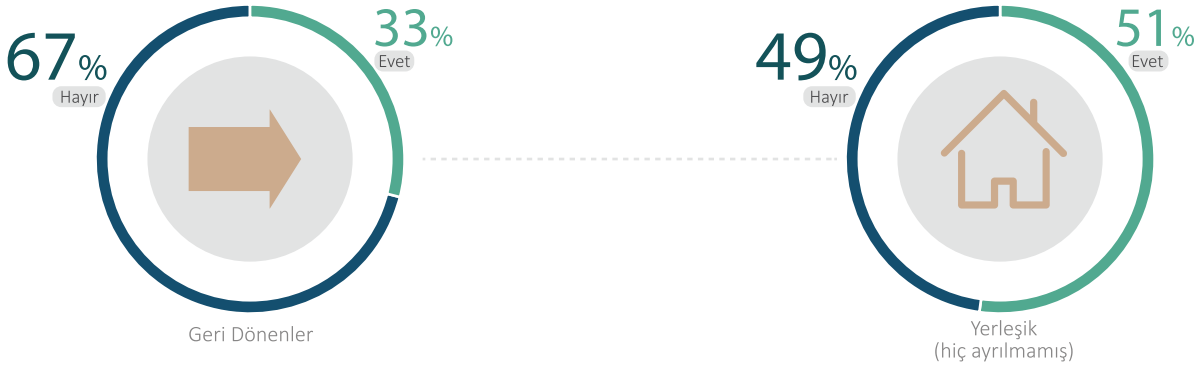

Not Şekil, "2011'den önceki işinize halihazırda devam ediyor musunuz?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri yanıtları göstermektedir.

Önceki işlerine geri dönebilenlerin sadece yaklaşık olarak yüzde 10'u devlet çalışanlarıydı. Bir katılımcı: "Emekli bir çalışanım. Eğer kanuna riayet edilseydi, maaşımı almaya devam edecektim; ancak devrimci insanlarla bağım olduğundan, rejim maaşımı kesti" şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Bu esnada, önceki işlerini kaybedenlerin yaklaşık olarak yüzde 70'i kamu hizmetindelerdi. Bazı iş sahiplerinin varlıkları yağmalandı ve katılımcıların pek çoğu rejimin uygulamaların olumsuz yönde etkilendi ve bu yüzden daha önceki işlerini terk etmek durumunda kaldılar (bakınız Şekil 14).

Şekil 14. İş değişikliğinin nedenleri

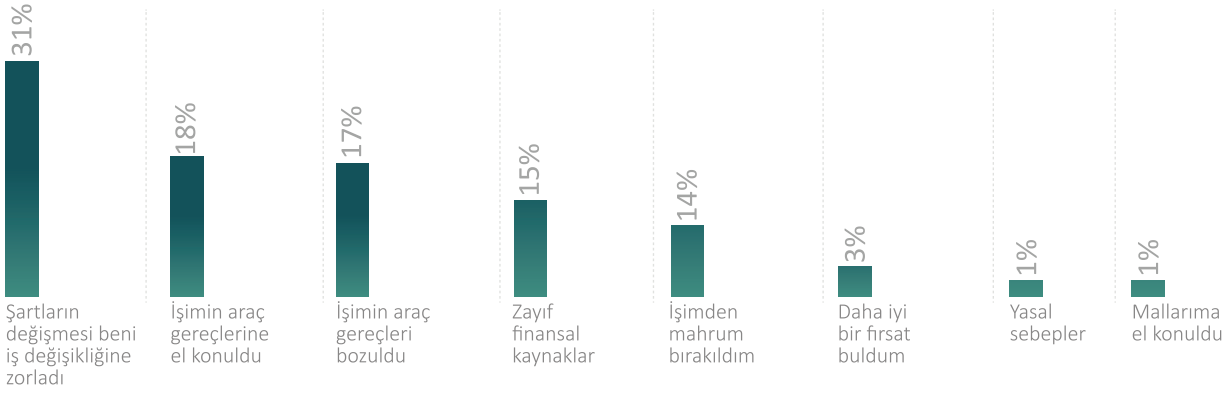

Not Şekil, "Sizi iş değişikliğine götüren çatışma bağlantılı sebepler nelerdir?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri yanıtları göstermektedir.

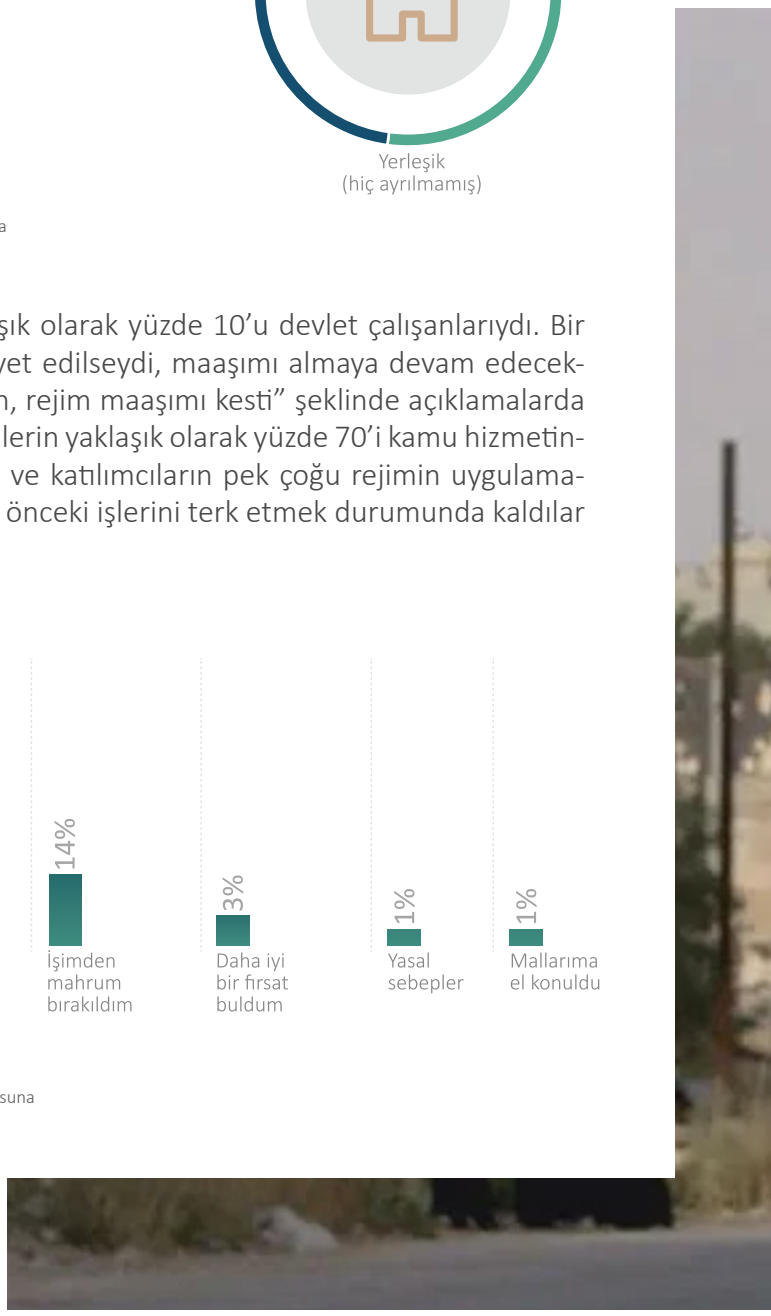

Sakinlerin ve Geri Dönenlerin Taciz Edilmesi

Çalışma, rejimin güvenlik güçleri ve bağlı milislerin rejimin kontrolü altındaki alanlarda sık sık, sistematik ve çeşitli taciz uygulamalarını ortaya çıkardı. Katılımcıların yüzde 61'i en az bir çeşit tacizden mustarip olduğunu (tutuklanma tehdidi, ihanet ve ülkeyi yıkma suçlamalarını yanı sıra, rejim kontrol noktalarında kadınlara yönelik sözlü ve cinsel taciz) bildirdi. Bu olumsuz uygulamalar, sakinleri ve geri dönenleri farklı hedefliyor gibi görünmektedir.

> ***Savaş sırasında köyü terk etmediğimiz ve muhalefet savaşçıları ile yaklaşık altı yıl boyunca bölgede kaldığımız için, rejim güçleri köye girdiğinde bizden intikam aldılar. Bizi kıskandılar, evlerimizi ve dükkânlarımızı soydular ve onlara hayatlarımızı sürdürebilmemiz için ödeme yapmaya zorladılar ve sürekli olarak taciz ve ayrımcılık ile askere alınma endişesinden dolayı sürekli korkuyorum. Aslında ayrılmayı düşünüyorum.***
>
> *Ammar, 22 yaşında bir erkek Madyara, Doğu Guta'lı*
>
> ***Küçük çocuklarım kötü muamele görüyorlar çünkü savaş sırasında rejim için çalışmadılar.***
> *Abu Dagher, 59 yaşındaki Madyara, Doğu Guta'lı bir adam*
>
> ***Ben emekli bir çalışanım; maaşımı uzun bir süre kestiler ve maaşımı kanıtlamak için rüşvet ödedikten sonra iade ettiler.***
> *Humuslu 62 yaşındaki Fawzi*

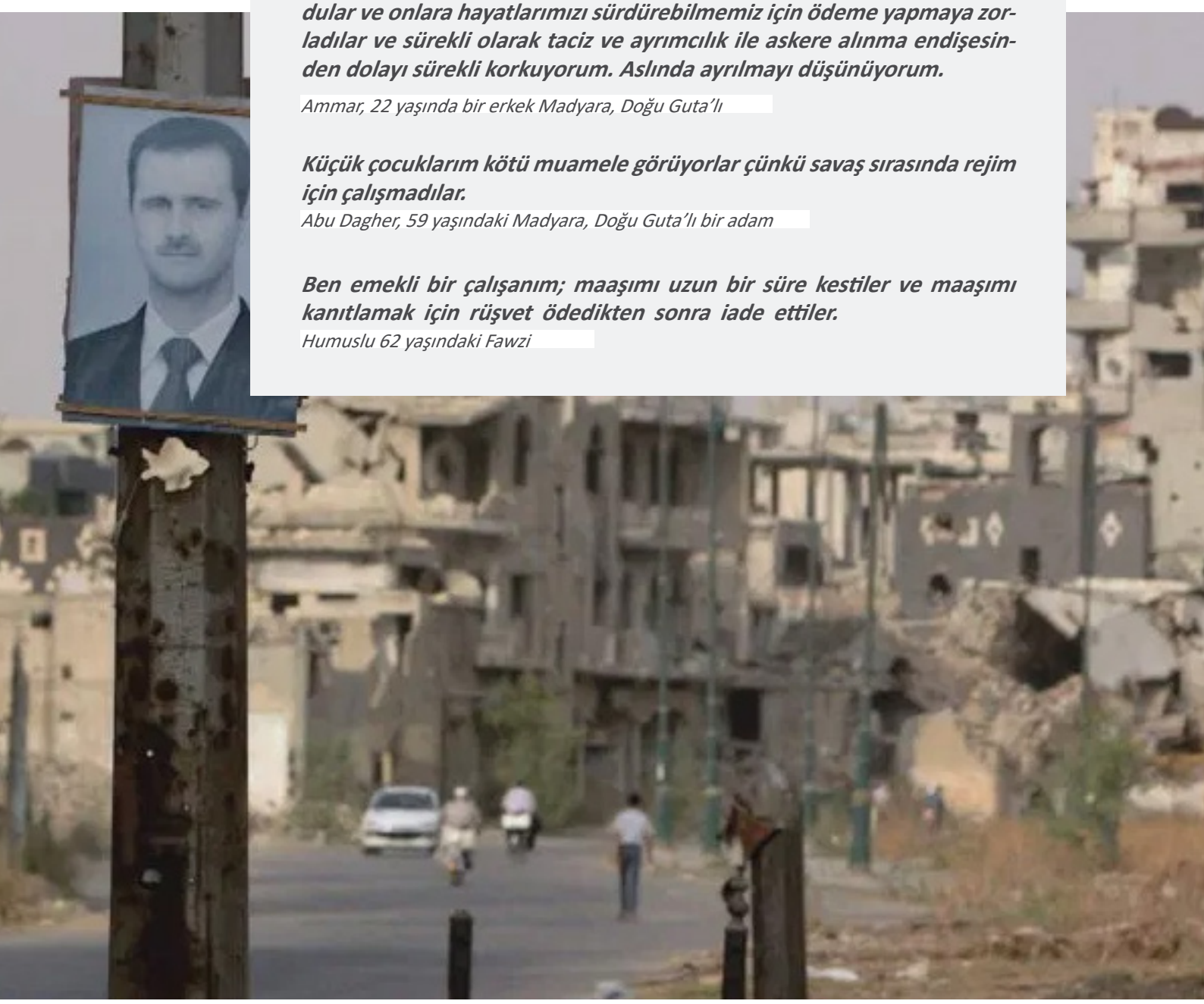

Özgürlük ve Vatandaşlık Haklarının Olmayışı

Rejimin elinde bulunan bölgelerde yaşayan Suriyelilerin, nezih bir yaşamın ve yaşam koşullarının temellerine ve vatandaşlarının haklarına saygı duyan rasyonel bir ülkede yaşama istekleri karşılanamamaktadır: yüzde 71'i vatandaşlık haklarının ihlal edildiğini bildirmiştir. Rejimin sahip olduğu bölgelere geri dönenler, rejimin Suriyeli vatandaşları korumak için tasarlandığı iddia edilen yasalara uyma konusundaki başarısızlıklarından özellikle etkilenmiştir.

Birçok ifade, özellikle muhalefet bölgelerinde zaman geçirmişlerse, rejim yetkilileri tarafından reddedildikleri şeklindeki hislerini açıkladı. Bu kişiler kontrol noktalarında küçük düşürücü aramalara maruz kalmış ve güvenlik ve askeri görevlilerin zorla zorbalığı için kolay bir av haline gelmiştir.

> ***Bize karşı kin gütmeye, evlerimizi ve dükkanlarımızı soymaya ve hayatta kalmak için kirli para ödemeye zorlamaya başladılar.***
> *Halepli 40 yaşındaki bir adam olan Hassan,*
>
> ***Geri döndüğümüzde bize hain gibi davrandılar ve derhal soruşturma için çağrıldık.***
> *Yakub, 30 yaşında erkek Doğu Guta*
>
> ***[Halkın] konuşması: siz Sünniler ve bizler Şiileriz haline geldi. Bu beni güvende hissettirmiyor.***
> *Tamer, Dara'a'lı 29 yaşında erkek*
>
> ***Rejili milislerin eski yardımsever aktörlere karşı kişisel, kindar ve sahte iddiaları var ve bizi hala terörizmle suçluyorlar.***
>
> *40 yaşındaki Humus kırsalından bir adam olan Sami,*
>
> ***Güvenlik kontrol noktaları insanlara şantaj yapıyor ve zorunlu kirli para ödemesi yapmadan mal girişini engelliyor; hiçbir engel tanımaksızın kadınların tacize uğramasından bahsetmiyorum.***
> *Hatun, Guta'dan 50 yaşındaki kadın*

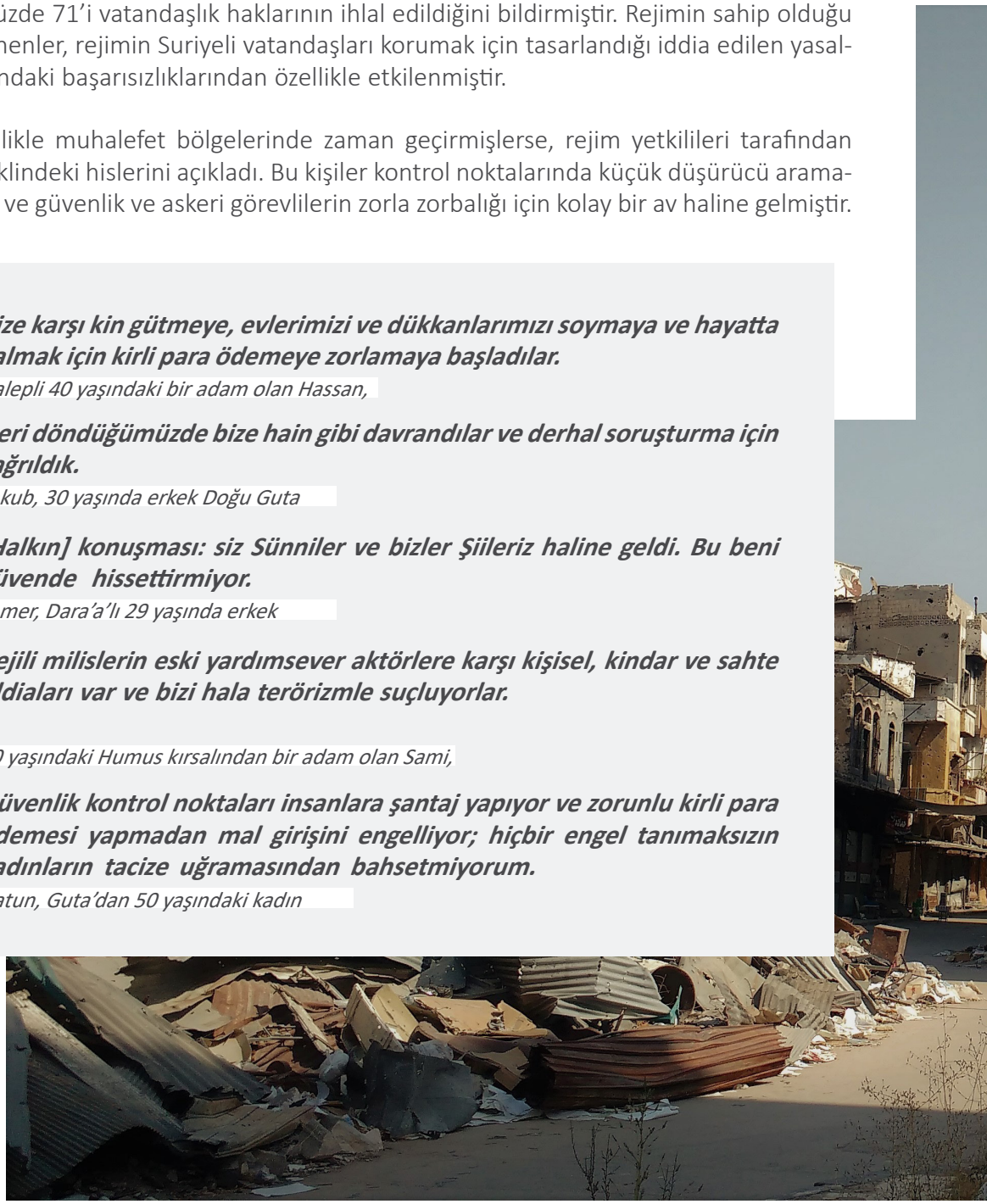

AYRILMA KONUSUNDA Kİ NİYETLER VE FİKİRLER

Rejim kontrolünde bölgelerden ayrılma isteği

raştırmaya katılanların çoğunluğu (yüzde 59), şu anda olduğu gibi, fırsat bulurlarsa bulundukları rejimi terk etmeyi ciddi olarak düşünüyorlar (Şekil 15). Bu oran, çoğu geri dönmelerinden sonraki hayal kırıklıklarını ifade ettiğinden ötürü, rejimin kontrolündeki bölgelere dönenler bakımından yüzde 62'ye yükseldi. Bazıları geri dönüşlerini "aptalca bir karar" olarak nitelendirdiler ve rejimin durumun istikrarı konusundaki propagandasına inandıkları için kandırıldıklarını hissediyorlar. Ayrıca, rejimin zorla aldığı alanlarda görüşülen kişilerin yüzde 73'ü ayrılmak istiyor. Bu terk etme arzusu, vatandaşların sıklıkla bu bölgelerde maruz kaldığı suiistimal ve ihlallere yönelik kızgınlık durumunu yansıtmaktadır.

Figure 15. Would you consider leaving if you had the chance

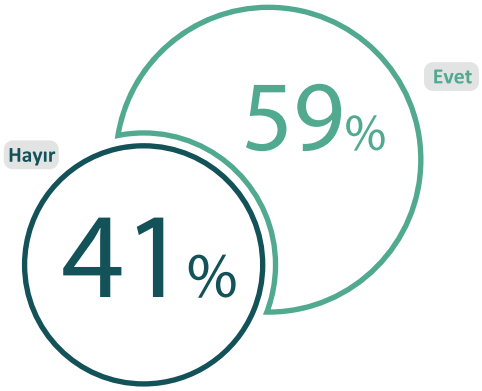

Note figure reports interviewees' answers to the question 'Would you consider leaving regime held area if you had the chance?'

Çalışma ayrıca, ayrılmak isteyenlerin yüzde 77'sinin kendilerini güvensiz hissettiklerini ortaya çıkarmıştır. Ek olarak, "rejim tarafından verilen yerel affedilme kararnamelerinde" yer alanların yüzde 61'i, rejimin sahip olduğu bölgeleri terk etmeyi ciddi biçimde düşünüyor. 18-25 yaşları arasındakilerin en çok terk etmek isteyenler (yüzde 65); 60 yaşın üzerindeki kişilerin en az terk etmek isteyenler ol-

Şekil 16, insanların yaşadıkları şehirlere göre sığınmak istedikleri destinasyonların çeşitliliğini göstermektedir. Şekil 17, birleştirilmiş tepkiyi göstermektedir. En dikkat çeken rakam, bu tür niyetlerin altında yatan nedenleri çözmek için ciddi bir çaba olmaması halinde, başka bir göç dalgasını tetikleyebilecek olan Avrupa'ya ulaşma arzusudur (yüzde 31). Ek bir yüzde 31'in Türkiye'ye ulaşma niyetini ifade ettiğini, ancak bunun Suriyeli mültecilerle ilgili kısıtlamaların Temmuz 2019'da yürürlüğe girmesinden sonra değişebileceğini belirtti.

Şekil 16. Şu anda yaşanan şehirlere göre göç edilmek istenen destinasyon

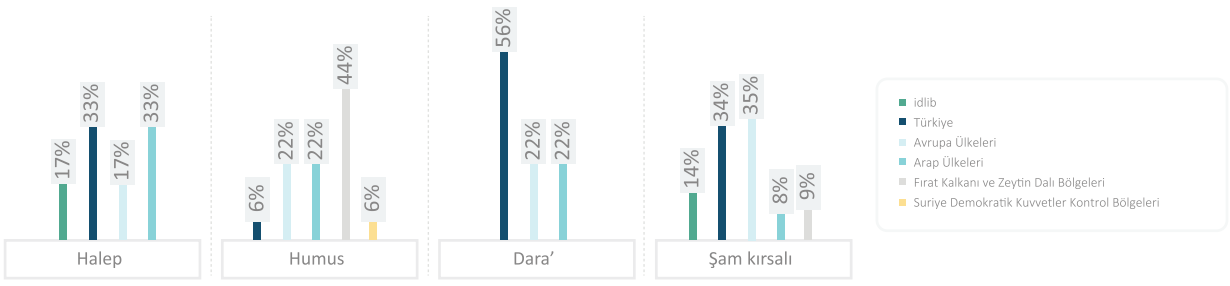

Not Şekil, "Eğer rejimin kontrolündeki bölgeleri terk etme fırsatınız olsaydı muhtemel gidilecek yer neresi olurdu?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri yanıtları göstermektedir.

Şekil 17. Göç edilmek istenen destinasyonlar, tüm görüşmeciler

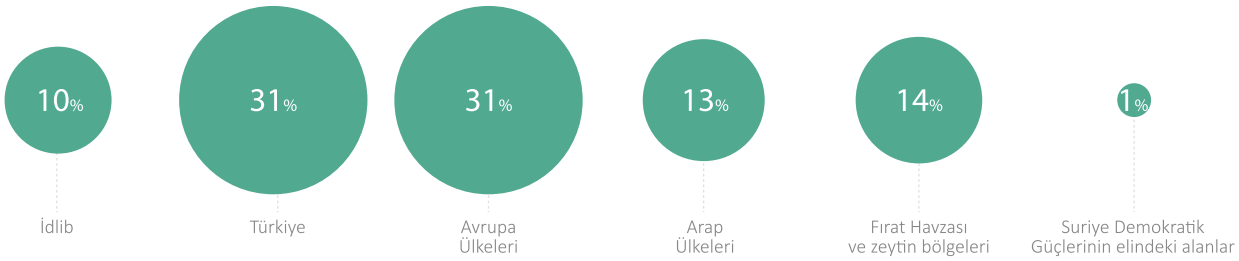

Terk etmenin motivasyonları

Çalışma ayrıca, vatandaş olarak haklarını almadığını düşünen ve daimi ayrımcılığa ve tacize maruz kalan kişilerin ayrılmaya en çok istekli olanların (yüzde 83) olduğunu gösterdi.

Ankete katılanların çoğu, makul bir yaşamın asgari şartlarını yerine getirmediğine inandıkları mevcut geçim koşullarına terk etme isteklerini belirledi. Güvenlik güçlerinin rejim tarafından tutulan bölgelerde kendilerine yönelik davranışları ile birleştirilen güvensizlik ve tutuklanma veya askere alınma korkusu, ayrılma isteğini artırıyor.

Şekil 18. Rejimin kontrolündeki alanları terk etme motivasyonu

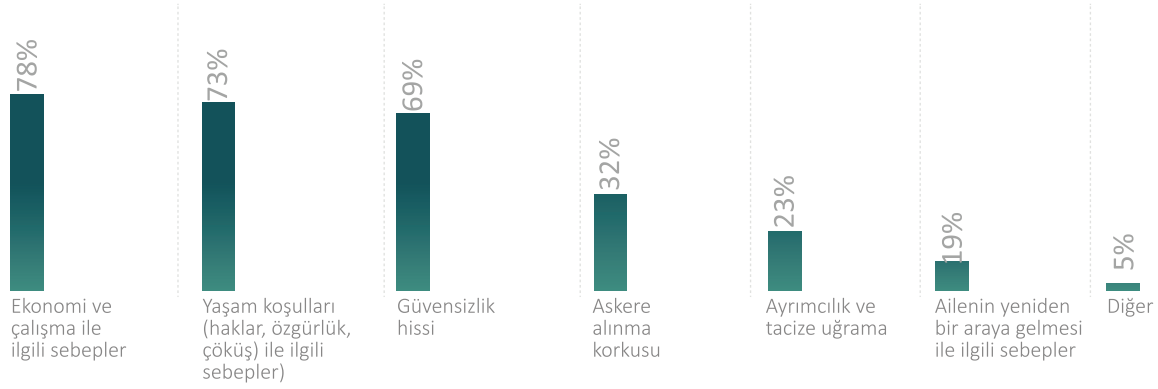

Not Şekil, "Rejim kontrolündeki bölgeleri terk etmeyi size düşündüren başlıca nedenler nelerdir?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri yanıtları göstermektedir.

Diğerlerine geri dönüşün tavsiye edilmesi

Rejimin elinde bulunan bölgelerde yaşayanların ve geri dönenlerin çoğunun, hüküm süren olumsuz güvenlik ve ekonomik koşullarla ilgili hayal kırıklığına uğramasına bağlı olarak, çoğunluk (yüzde 84), diğerlerinin rejimin kontrolündeki bölgelere dönmelerini tavsiye etmemektedir. Bu alanların sakinleri tutuklama korkusu, zorla ortadan kaybolma ve yetersiz temel yaşam gereksinimleri, rejim destekli tüccarlar tarafından uygulanan tekeller, yaygın yolsuzluk ve hukukun üstünlüğünün bulunmadığı bir kısır döngüyü tanımlamaktadırlar.

Bu oran, daha önceleri muhalefet kontrolü altındaki bölgelerde muhtemelen daha yüksektir. Katılımcıların ifadelerine göre, bu alanlar, rejimin devlet yanlısı sosyal dokusuyla uyuşmaz old-

uğunu düşündüğü herhangi bir meydan okuma belirtisini söndürmek için tasarlanmış bir dizi toplu ceza önlemine tabi tutulmuştur.

Şekil 19. Diğerlerine geri dönmeyi tavsiye eden vatandaşlar

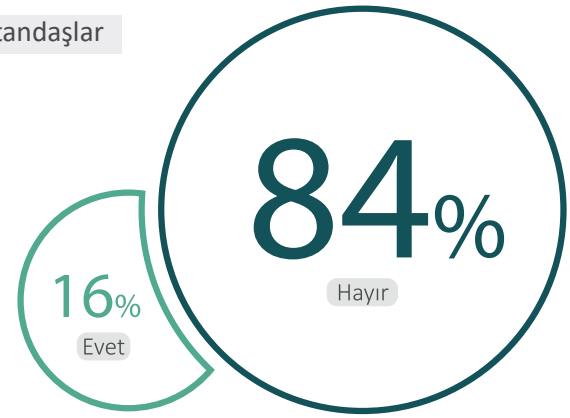

Not Şekil "Sizin alanınızdan diğer insanlara rejimin elinde tuttuğu bölgelere geri dönmeyi tavsiye eder misiniz?" sorusuna görüşmecilerin verdikleri

Vatandaşların evlerindeki sade ve samimi ifadeleri, olay yerindeki güncel durumu en iyi açıklamaktadır.

Şahsen, başkalarını geri dönmeye teşvik edecek kadar durumun düzeldiğine ikna olmadım.
Ebu Said, Halep 45 yaşında erkek

Geri gelmeyi kimseye tavsiye etmem.
Sameh, 45 yaşında erkek Doğu Guta

Ben yaşlı bir insanım ve karım yaşlı. Genç olsaydık geri dönmezdik.
Monzer, 64 yaşındaki Humuslu adam

Geri dönmek? Nereye?! Adaletsizliğe, gözaltına alınmaya, zorunlu askerlik hizmetine [askeri] yedek veya [her neyse] veya güvenliğe
Dara'dan 27 yaşındaki adam Majd

Şehir içinde mezhepçilik yaygın olduğu için öldürülme ve kendini güvensiz hissetmeme yol açtığı için şehir hiçbir şekilde yaşamaya uygun değil.
Ahmed, 65 yaşındaki Humuslu adam

Günümüzde şehir gelecek nesilleri yok edecek cehalet, yolsuzluk ve mezhepçilik hakimdir.
Wael, Halep'ten 49 yaşında bir erkek

İyi hizmet yoktur ve uzlaşma sürecine katılanlara karşı tekrarlanan provokasyonlar vardır.
Anwar, Şam kırsaldaki 33 yaşında kadın

Kasaba, Rusya tarafından işgal edildi, kasabamızın her yanına yayılmış olan güçler [askerler] var. Esad milisleri, Shabiha ve diğerleri de kasabayı istedikleri gibi kontrol ediyorlar.
Shakir, Şam kırsalı 63 yaşında erkek

Öneriler

Bu rapor, ev sahibi ülkelerdeki ve uluslararası düzeydeki karar vericiler için, giderek daha büyük bir güvensizlik ve belirsizlik durumuna dönmeye zorlanan Suriyeli mültecilerle ilgili pozisyonlarını ve politikalarını yeniden gözden geçirmeye olan ihtiyacı açıkça göstermektedir. Yerinden edilmiş kişilerin Esad'ın sahip olduğu bölgelere gönderilmesi, onları daha sonraki zulüm ve tacize maruz bırakacağı kesindir. Aşağıdaki adımlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- **Çatışmayı sona erdirmek, Suriye ve bölgede kalıcı ve istikrarlı bir barış sağlamaya yönelik herhangi bir siyasi çözüm, yerlerinden edilmiş Suriyelilerin haklarını koruyan mekanizmalar içermelidir. Yerinden edilmiş Suriyelilerin sesleri anayasa taslağına ve BM liderliğindeki Cenevre süreci içerisindeki tüm iş akışlarına dâhil edilmelidir.**

- **Uluslararası toplum (Avrupa ülkeleri, komşu ülkeler ve insani yardım kuruluşları dâhil), gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüşleri için şartlar garanti edilinceye kadar, Suriye'nin yerinden edilmiş insanları için sınır dışı etme veya artan geri dönme baskısından koruma çabalarını arttırmalı ve uyarlamalıdır.**

- **Uluslararası toplum, Suriye rejiminin BMMYK'ye (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) geri dönüş koşullarını izlemek için sınırsız erişim sağlamayı reddetmesinin yarattığı krizi ele almalıdır. Suriye içinde yerinden edilmiş kişilerin ve mültecilerin haklarını korumak için oluşturulan geri dönüş koşullarını garanti etmek ve takip etmek adına sağlam bir uluslararası mekanizma oluşturmayı düşünmelidir. Mülteci haklarını koruma amacı güden bu mekanizma ile hakları korunacak kişilerin arasında, gönüllü, güvenli ve itibarlı geri dönüş koşulları sağlanmadan rejim kontrolü altındaki bölgeylere geri dönenlerin de bulunması gerekmektedir.**

- **Tutuklama ve cebri kaybolma konularının çözülmesi, gönüllü, güvenli ve itibarlı bir geri dönüş için asgari koşulların yaratılması için ön koşul olarak kabul edilmelidir.Bu koşul, Uluslararası Kızılhaç Komitesi'nin (ICRC) önderlik ettiği uluslararası kurumların tüm gözaltına tutulan kişilere hemen erişimini, gözaltında işkence sonucu ölenlerin cesetlerinin akrabalarına teslim edilmesini, cezalar ve cezai işlemlerin kaldırılmasını ve tüm Rejime karşı oldukları için tutuklananların eski haklarının verilmesini yerine getirmelidir.**

- **Rapor edilen yüksek tutuklama, gözaltı, taciz, ayrımcılık, barınma ihlalleri, arazi ve mülk haklarının ihlali seviyeleri göz önüne alındığında, uluslararası toplum etkili bir izleme mekanizması mevcut olana kadar geri dönüş veya hazırlık için tartışmayı durdurmalıdır. Ayrıca, gönüllü, güvenli ve itibarlı geri dönüş koşulları yerine getirilip uluslararası mekanizma ile bağımsız olarak doğrulanana kadar geri dönüşün kolay veya desteklenmiş bir şekilde gerçekleşmeyeceğinin güvencesini sağlamalıdır.**

- **Suriye'nin her bir kasabasında ve şehrinde geri dönüş için güvenlik şartları ve koşulları hakkında zamanında ve ayrıntılı bilgiler, derhal Suriye'nin yerinden edilmiş insanlarına sunulmalıdır. Bu bilgi mevcut olana kadar, hiçbir iadenin güvenli ya da gönüllü olduğu kabul edilemez.**

- **Özelliklere erişimin önlenmesi ve ayrımcı planlama yasalarının potansiyel olarak uygulanması gibi çok sayıda HLP (Barınma, Arazi, Mülk) ihlali meydana geliyor. HLP'nin Suriye'nin HLP krizini çözme konusundaki endişeleri ve mekanizmaları siyasi sürece dâhil edilmelidir. Suriye içinde uluslararası fonlarla çalışan insani ve kalkınma ajansları bu kaygıları devam ettiren veya pekiştiren bir iş yapmamalı ve yerlerinden edilmiş kişilerin mülkiyet haklarını korumak için çalışmalara öncelik vermelidir. Suriye'nin yerinden edilmiş insanlarına HLP konularında zamanında bilgi verilmelidir.**

- **BMMYK ve Suriye'yi uluslar arası toplumlarda temsil eden diğer BM kurumlarına, geri dönen vatandaşların zorla askere alınmasının hemen durdurulmasını sağlama yetkisi verilmelidir. Aynı şekilde, şu an Cenevre süreci ve diğer konu ile alakalı uluslar arası girişimler tarafından sağlanan, rejimin güvenlik ve istihbarat servislerinin reform edilmesi koşulu uluslar arası toplum tarafından garanti edilecek en ana koşullardan biri haline getirilmelidir.**

Sayginlik Kardeslik
SOSYALLESME DERNEGI

İNTİKAM, BASKI VE KORKU:
ESAD'IN YERİNDEN EDİLMİŞ SURİYELİLERE VERDİĞİ VAATLERİN ARDINDAKİ GERÇEKLER

REJİMİN ELİNDE TUTTUĞU BÖLGEYE DÖNEN SURİYELİLERİN GÜVENLİĞİ, YAŞAM KOŞULLARI VE STATÜSÜ

İNTİKAM, BASKI VE KORKU:

ESAD'IN YERİNDEN EDİLMİŞ SURİYELİLERE VERDİĞİ VAATLERİN ARDINDAKİ GERÇEKLER

REJİMİN ELİNDE TUTTUĞU BÖLGEYE DÖNEN SURİYELİLERİN GÜVENLİĞİ, YAŞAM KOŞULLARI VE STATÜSÜ

Info@syacd.org www.syacd.org @SYRIANACD